СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVIII. Ч. 94. Джерзі Сити, Н. Дж., понеділок, 22-го квітня 1940. No. 94. Jersey City, N. J., Monday, April 22, 1940. VOL. XLVIII.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

ЗАЛІЗНИЧА КАТАСТРОФА

ЛИТЛ ФОЛС (Ню Йорк). — Поспішний поїзд, що їхав з Шікаґа до Ню Йорку, вискочив із шин недалеко Литл Фолс і вдарив у скалу зо страшними наслідками для людей, що їхали в ньому. Вже знайдено 20 трупів, а кажуть, що усіх убитих буде з 33. Крім того є ранених, тяжче і лекше, 70 осіб.

ЗАКИДАЮТЬ БРУТАЛЬНІСТЬ ФАБРИКАМ ФОРДА.

ВАШИНҐТОН. — Комітет взаємовідносин праці закинув зарядові фабрик Форда, що він поступає брутально з юніями, зокрема з юнійними орґанізаторами. За відомістю, одобренням і підмогою заряду нераз траплялись випадки бандитських нападів на орґанізаторів юній, яких тяжко калічено, смаровано дьогтем і т. п. Для тої цили компанія Форда наймала розбишак із садистичними склонностями і веліла їм робити ту брутальну роботу, кажеться в обвинуваченні Комітету.

„НЕЗАЛЕЖНІ" ВИГРАЛИ ГОЛОСУВАННЯ.

НЮ ЙОРК. — Серед 31,000 робітників компанії публичних ужиточностей, Едісона, відбулось голосування, якої юнії ті робітники хочуть. Перемогли значною більшістю голосів робітники, які хотіли незалежної юнії, щоб не належала ні до К.О.П. ні до А.Ф.П. Проти цього провідники К.П.О. внесли протест і хочуть домагатись від властей зарядження нових виборів.

ПАЦИФІСТИЧНІ ДЕМОНСТРАЦІЇ.

НЮ ЙОРК. — Десять тисяч університетських студентів взяли участь у мировій демонстрації, яка відбулась 19 квітня ц. р. в Ню Йорку, а яка мала запротестувати проти всяких спроб втягнути Америку до війни. Від демонстрації здержались католицькі студенти, які говорили, що та демонстрація відбувається з ініціятиви комуністів і націстів та не має на увазі добра Америки. Заряд Колюмбійського університету водночас подав до відома, що анкета, розписана серед студентів цього університету, виказує, що 88% студентів виступають проти того, щоб Америка втручалася в европейську війну.

ЛОТІЕН ПРО ПОЛОЖЕННЯ НІМЕЧЧИНИ.

СЕЙНТ ЛУЇС. — Анґлійський амбасадор, лорд Лотіен, виголосив промову, в якій говорив, що треба сподіватися в найближчих місяцях удару на широку скалю з боку Гітлера. Аліянти на це приготовані, казав він. Колиб одначе Гітлер в наступних кількох місяцях не відважився заатакувати на цілій лінії аліянтів, то це буде знак його слабости і браку відваги. Лотіен іще раз підкреслив, що аліянти борються не лише за свої власні справи, але за ідеї і за світову демократію.

ПРО БУДУЧЕ ЛЕТУНСТВО.

ВАШИНҐТОН. — Адмірал Таверс зізнавав перед сенатським комітетом морських справ і сказав, що американські військові власті добре поступили, даючи дозвіл американським фабрикам виробляювати і продавати найновіші летунські моделі аліянтам. Бо летунство ще не осягнуло свого вершка. Будучі літаки могтимуть літати по 750 миль на годину, себто так скоро, як скоро вандрує голос. Аліянти своїми закупами дозволяють американським фабрикам розбудовувати себе і приспособлятись до масової продукції. Американські фабрики, які в 1938 році витворили всього 3,600 літаків, у цім році зможуть витворити 25,000, казав він. Аліянти замовили дотепер усіх літаків сім тисяч, з чого три тисячі вже доставлено їм на місце.

СВІДОЦТВА ПРОТИ „ФРОНТОВЦІВ".

НЮ ЙОРК. — На зізнанні проти 17 членів орґанізації „християнського фронту" за здогадну підготову до суспільного перевороту в Америці зізнавали аґенти Федерального Бюра і казали, що вони потайки взяли на фільму вправи в стрілянні, які переводили „фронтовці" в своїх клюбах, а також взяли на рекорд їх розмови, в яких вони підготовляли повстання в Америці.

ПРЕЗИДЕНТ ВИЇХАВ НА ВАКАЦІЇ.

ВОРМ СПРІНҐ (Джорджія). — Президент Рузвелт приїхав до Ворм Спрінґс на вакації і лікування. Він сказав, що колиб в Европі повстало знов якесь нове заворушення, то він відразу вернеться до столиці. В тій цили цілий час стоятиме готовий до відїзду його спеціяльний поїзд. У звязку з тим місцеві люди пригадують собі, як рік тому президент, відїжджаючи з Ворм Спрінґс, сказав, що вернеться туди в осени, коли не матимемо війни.

ГОЛ НЕ БУДЕ КАНДИДУВАТИ.

ВАШИНҐТОН. — Секретар стейту Кордел Гол заявив журналістам, що він цілком не задумує кандидувати на президента в наступних виборах. Дехто каже, що це не є останнє слово Гола і що він іще змінить думку.

КРОМВЕЛ КАНДИДУЄ.

ТРЕНТОН. — Джеймс Кромвел, „чоловік тютюнової маґнатки Боріс Дюк", офіційно зголосився як кандидат на сенатора стейту Ню Джерзі. Його піддержує політична машина Гейґа. Кромвел покищо займає становище американського посла до Канади. На тім становищі він виголосив промову, за яку дістав наґану від секретара Гола. Кажуть, що Кромвела легко побе теперішній сенатор Барбур, з яким Кромвел буде у виборах перемагатись.

КЕПСЬКІ АКТОРИ

Одно фільмове підприємство в Каліфорнії мало здіймати фільму під заголовком „Морський сокіл", у котрій автор помістив сцени з аліґаторами (великими ящірками). Автор написав, що аліґатори мають ховатися в воду, а потім виходити з води. Ящірки сховалися в воду зовсім, як це написав автор, і фотоґрафи зняли з них добрі фотоґрафії. Потім стали ждати на вихід аліґаторів, але аліґатори не спішилися. Фотоґрафи ждали й ждали й нарешті пішли додому. Аж пізніше аліґатори вийшли з води.

Фотоґрафи не знали, що аліґатор може перебувати під водою дуже довго, хоч він дихає повітрям через леґені: його серце так збудоване, що кров кружляє по тілі далі, хоча леґені не вдихають і не видихають повітря.

ЗНОВУ ПРИЇХАВ КОРАБЕЛЬ БЕЗ ПОЧТИ

Капітан бельґійського вантажного корабля „Генрі Жаспер" заявив при приїзді до нюйорського порту, що анґлійські урядники забрали в Веймуті, в Анґлії, з його палуби 450 міхів почти й одного німецького громадянина під закидом, що його пашпорт мав якісь неправильності.

СУД ЗАСУДЖУЄ СОБАКУ НА СТРАЧЕННЯ

Апеляційний суд у Бруклині, Ню Йорк, рішив, що 4-літня собака Спиц, власність пані Гелени Брави, має бути страчений, бо він покусав три особи.

Ця справа була першою справою того роду, що дійшла до апеляційного суду. Нижчий суд рішив знищити собаку шість місяців тому, але його власниця внесла відклик до апеляційного суду на тій основі, що жертви покусання обкидували її собаку камінням і собака, мовляв, кусала у власній обороні.

НЕ КАРАТИ, А ВЧИТИ

Щоб зменшити число нещасливих випадків від автомобілів, Герберт Стек, учитель засобів безпечества в Нюйорськім університеті, виступив з думкою не засуджувати провинених їздців на кару, але посилати їх до автомобільних шкіл на науку.

КАНАДА ГОТОВА ПРИЙНЯТИ 100,000 ФІНІВ

З Торонта подають, що Канада готова прийняти 100,000 фінів на свої фарми.

Це відноситься до тих фінів, що через наїзд Москви стратили свої домівки.

ЗАДОВОЛЕНІ, ЩО ДІСТАНУТЬ АМЕРИКАНСЬКІ ЛІТАКИ

ПАРИЖ. — У Франції панує велике вдоволення з того, що в Вашинґтоні заключено торговельну умову в справі доставі аліянтам великого числа літаків.

ПРОПАЛА З КОРАБЛЯ

Команда корабля „Орієнте" заявила американському урядові при приїзді до нюйорського порту, що по дорозі корабля з Гавани пропала з нього 41-літня пасажирка, пані Евелін Рімер з Делмару, Ню Йорк. Її чоловік був теж на кораблі.

Минулої середи коло 2. години вночі, коли корабель був на повному океані, один з корабельної служби повідомив капітана, що він бачив тіло, падаюче з корабля в море. Корабель звільнив ходу, з нього скинено рятункові пояси й обручі, море освітлено сильними прожекторами. Потім корабель завернено назад на місце, де мала скоїтися подія. Всякі пошукування показалися безвислідними й корабель поплив далі.

Тимчасом Рімер став шукати своєї жінки й не міг її знайти. Двері до їх кабіни були замкнені з середини. Як моряки вломалися до кабіни, пані Рімерової в ній не було. Вікно кабіни було відкрите.

ВИБУХ ВУЛЬКАНУ НА АЛЯСЦІ

Два урядові сторожі пожарів на Алясці вибралися оноді літаком прослідити, де саме горять ліси, в котрих підіймалися до неба великі клуби диму. Летунська патруля на своє велике здивування відкрила, що дими виходили не з горіючих лісів, а з двох вульканічних кратерів у Катмайській галузі долини Десять Тисяч Димів. Кратери ці ще досі не названі.

„УБОГІ СЕСТРИ"

ШАНҐАЙ. — Три сестри Сунґ, з яких одна є жінкою Ченґ Кай-шека, а друга була жінкою „батька" відродженого Китаю — Сун Ят-сена, говорять через радіо і благають допомоги китайському народові в його боротьбі з Японією. На те відповів хтось із японської амбасади, що ті сестри краще зробилиб, колиб замісць розповідати про нужду китайців, витягнули частину своїх величезних багатств із заграничних банків і роздали між убогих, бо саме так поступилиб у таких випадках японські жінки.

ГАРНІ ПРИХОДИ З ПАПІРОСОК

Податковий уряд нюйорського стейту одержав за девять перших місяців минулого фіскального року 15 міліонів 614 тисяч долярв з тютюнового податку.

МАЮТЬ ЗВЕРНУТИ ДОПОМОГУ

Федеральний суддя в Джерзи Сиґі, Ню Джерзі, засудив 24 мешканців Байону, Ню Джерзі, котрі призналися до обманчивого побирання публичної допомоги, на зворот побраних грошей до державного скарбу.

Мають вони звернути разом суму $4,299. Суд дав їм на це три роки часу. Якби котрий перестав платити, може дістатися до вязниці.

ВЯЗНЯТЬ ПОРОЦЬКУ ШАЙКУ

Нюйорська поліція ставить перед велику лаву присяжних суддів у Ню Йорку шайку 11 молодих людей, обвинувачених за заманювання дівчат з вищих шкіл на розпусту. Суд установляє на них високі залоги, яких вони не можуть добути. Є між ними вуличні фотоґрафи, готелеві послугачі, власники бюра для рекордування голосу.

ГОЛЯНДІЯ ГОТУЄТЬСЯ.

Голяндська королева Вільгельміна при перегляді військ. Ходять чутки, що німецький уряд задумує схопити королеву. Армія приготовляється ставити опір „блискавичній війні".

ЗАНОСИЛОСЯ НА ДЕРЖАВНИЙ ПЕРЕВОРОТ У ЮГОСЛАВІЇ

БІЛГОРОД. — Із заяв юґославських урядових кол виходить, що судитимуть бувшого юґославського премієра і міністра закордонних справ, Міляна Стоядіновича за державну зраду. Вивезено його зо столиці в гори і відтято цілковито від світу. Кажуть, що він був у тісному звязку з націстами і підготовляв при помочі Німеччини державний переворот, втягаючи таким чином Юґославію під націстичну контролю. Арештовано також сотки німців, яких підозрівають в участі підготови заговору. Арештовано головно тих, які були членами націстичного „Бунду", а яких список попав у руки поліції.

СТАН ОБЛОГИ В ГОЛЯНДІЇ.

АМСТЕРДАМ. — Сталася небувала в тім краю подія. Проголошено над цілим краєм стан облоги. Премієр візвав населення, щоб, не зважаючи на напружену міжнародню ситуацію, задержувало цілковитий спокій, бо нервовість спричинює небезпеку. Людина, казав він, що ввесь час глядить у пропасть, готова в неї злетіти.

ВІЙНА ЧЕРЕЗ НІМЕЦЬКИЙ НАТИСК.

ЛОНДОН. — Норвезьке посольство видало „Білу Книгу", в якій розповідає про те, як дійшло до війни в Норвеґії. У ній кажеться, що норвезький король Гакон, як і норвезький уряд намагалися дійти до порозуміння з німецьким урядом і не допустити до проливу крови. У тій цілі вони переговорювали з німецьким послом. Але тому перешкодив сам Гітлєр, що налягав, щоб король і уряд визнали новий норвезький уряд, на чолі з майором Квізлінґом, провідником норвезьких націстів.

ЕРІО В ОБОРОНІ ПОЛЬЩІ.

ЛОНДОН. — Англійська преса присвячує багато місця „Чорній Книзі", виданій польським урядом, у якій представлені наслідки німецької окупації Польщі. Лондонський „Таймс" звертає увагу на передмову книжки, написану бувшим французьким премієром Еріотом, у якій, обговорюючи німецькі насильства, Еріо пише таке: „Від 1914 року німці зробили великі поступи в здичінні і люті".

ОЧИСТЯТЬ ЗЕМЛЮ ВІКІНҐІВ ВІД НАЦІСТІВ.

ЛОНДОН. — Винстон Чорчил, перший лорд британської адміралиції, запевнював моряків, що вирятувалися з затопленого британського корабля, який перший заатакував німців у Нарвіку, що ще того літа буде прочищена норвезька земля вікінґів від „націстичної тиранії".

НІМЕЦЬКІ СИЛИ В НОРВЕҐІЇ.

ЛОНДОН. — Невтральні військові знавці подають, що в Норвеґії знаходиться тепер яких 85,000 німецьких вояків.

НАМАГАЮТЬСЯ ВДЕРЖАТИ НАРВІК.

СТОКГОЛЬМ. — Німецькі частини ще далі держать пристань Нарвік у своїх руках. Допомога йде їм літаками. Таким способом довозять їм живність, муніцію і гірські гармати.

ДІСТАВ ПОВНЕ ПОПЕРТЯ.

ПАРИЖ. — Французький премієр Рейнод дістав повне попертя своєї воєнної акції як в палаті послів, так і сенаті. Наради були тайні. Попертя було одноголосне.

„ДАРУНОК" ДЛЯ ГІТЛЄРА.

БЕРЛІН. — У Німеччині святкують 51-літні уродини канцлера Гітлєра тим, що звозять йому „в дарунку" тони старого заліза й інших маталів, призначених на воєнні потреби.

НЕ ВІДІРВУТЬ НІМЦІВ ВІД ГІТЛЄРА, КАЖЕ ҐЕБЕЛЬС.

БЕРЛІН. — Найдурнішою частиною британської протинімецької пропаґанди є те, що Анґлія хоче розділити Німеччину і Гітлера. Таке заявив німецький міністер пропаґанди, Ґебельс. Казав, що саме сила Німеччина лежить у тому, що вона і Гітлер є одно й те саме.

ПРОТИ ВОЄННИХ СПЛІТОК.

БУДАПЕШТ. — Поліція буде слідити за тими особами, що розпускають ріжні трівожні вісті і тим спричинюють у краю неспокій, який може довести край до катастрофи.

НІМЦІ ПРОТИ ПОПЕРТЯ РУЗВЕЛТА ПЕТЕНОМ.

БЕРЛІН. — Німецька преса гостро атакує старого французького маршала, що тепер сповняє уряд французького амбасадора до Еспанії. А атакує за те, що Петен висказав свою думку, що він радо повитав би поновний вибір Френклина Рузвелта президентом Злучених Держав. Націстична преса називає це „інтервенцією", „вмішуванням у справи визначної невтральної сили", не зважаючи на невтральностевий американський закон. Далі та преса пише ще про те, що аліянти намагаються страшити Злучені Держави Ґренляндією, а навіть німецьким нападом на Америку.

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY)
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед появою числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

ПЕРЕДПЛАТА:		SUBSCRIPTION RATES:	
Поодиноке число три центи.		Three cents a copy	
На рік	$6.00	One year	$6.00
На пів року	$3.25	Six months	$3.25
На три місяці	$1.75	Three months	$1.75
Число з суботи (з англійською частиною):		Saturday's Issue (with Ukrainian Weekly):	
На рік	$2.00	One year	$2.00
На пів року	$1.25	Six months	$1.25
В Джерзі Ситі і Заграниці:		Foreign and Jersey City Rates:	
На рік	$9.00	One year	$9.00
На пів року	$4.75	Six months	$4.75
На три місяці	$2.50	Three months	$2.50

За оголошення редакція не відповідає.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order. За кожну зміну адреси платиться 10 центів.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

ПРИМИРЕННЯ

Одною з головних вимог, яку висувано, коли велися переговори в справі одного спільного Конгресу Американських Українців, була та, що треба припинити „братовбивчу боротьбу". Це відносилося в першу чергу до часописних полемік, а далі до публичних виступів. Вимогу ставлено не на те, щоб хтось вирікався своїх політичних поглядів і переставав їх обороняти. Нічого подібного. Йшло про те, що коли беруться йти разом люди ріжних поглядів, а з ними і ріжнородні організації, щоб осягнути певні далекосяглі цілі, то треба виробити таку атмосферу, що уможливилаб співпрацю. А це може статись тільки тоді, коли одні одним не „лізтимуть з чоботами в душу", коли, не зважаючи на політичні розходження, добачуватимуть одні в одних ідейні змагання послужити рідній справі, а не „аґентури чужих інтересів чи держав". З ніякими аґентами нам не подорозі! Тому не йдемо разом з большевиками, бо їх одних вважаємо серед українців заступниками большевицько-московських інтересів, а не інтересів поневолених українських мас. Не йдемо з ними разом не через їхні політичні погляди, але тому, що вони не можуть здобутись на те, щоб запротестувати проти московсько-большевицької тиранії, що далі обороняють московсько-большевицький терор в Україні та є проти того, щоб Україна визволилась і стала самостійною.

Зо згаданого легко зрозуміти, чому американсько-українські большевики так тепер піняться зо злости, що матимемо один Конгрес Американських Українців та що цей Конгрес проголосить справжні бажання українських мас, себто, між іншим, і те, що Україна бажає відірватись від Совєтів. Московсько-большевицькі аґенти називають за це американських українців „зрадниками". Навіть їм відгрожуються! І пробують на всі способи ослабити заздалегідь значіння Конгресу Американських Українців, так, як намагалися по юдиному не допустити до того, щоби прийшло до одного конгресу. Та на їхнє писання неба потреби звертати увагу. Зате треба всій іншій нашій пресі, що видається українською й англійською мовою, обовязково вважати тепер на те, щоб своїм писанням не ослабити тої спільної праці, яку розпочато. Навпаки, треба її скріпляти.

Конґрес Американських Українців скликується на те, щоб виявити на ньому одну велику, всім нам спільну політичну думку. Пробуймо виявляти її і в нашій пресі. А також і підчас прилюдних виступів. Бо коли це буде робитися щиро й отверто, то це матиме на загал свій вплив. Це й зможе допомогти тому, щоб з цеї спроби створилась велика акція справжньої допомоги визвольним змаганням України. А саме це є та головна справа, що вимагає спільности і примирення.

НАМАГАЮТЬСЯ ВТЯГНУТИ ЗЛУЧЕНІ ДЕРЖАВИ У ВІЙНУ

(З Канади).

Генеральний прокуратор канадійської провінції Онтеріо, Гордон Конент, є того роду людина, до якої можнаб застосувати латинську приповідку: Якщоб ти мовчав, то був би фільософом. Це можна застосувати вповні до того, що він сказав на мітінгу Рільничого Стоваришення Хліборобів і Бизнесменів в окрузі Кенингтон, Онтеріо. А сказав він коротко таке, що найвищим завданням Канади в теперішньому світовому конфлікті є те, щоб допровадити до цього, щоб Злучені Держави далися втягнути у війну і стали по стороні аліянтів. За те стрінувся він з осудом отавських урядових кол і поважної канадійської преси, не кажучи вже нічого про американських сенаторів і самого секретаря стейту Кордела Гола.

Доражує вжити усіх засобів, у всьому уступати.

Конент заявив у своїй бесіді, що канадійці мають піти Злученим Державам у всьому на руку, щоб діпняти згаданої цілі, хіба з одним тільки винятком: не мають зрікатися своєї суверенности. Без Злучених Держав, казав він, успіх „аліянтської справи може бути дуже сумнівним". І тому треба втягнути Злучені Держави у ту війну, і то якнайскоріше. У звязку з тим Конент говорив таке:

„Нема посвяти з нашої сторони, до якої ми повинні бути готові, колиб це вдалось довершити. Якщо Злучені Держави хочуть будувати водну дорогу рікою св. Лаврентія, всіми способами прилучімся до них. Якщо вони хочуть доступу до Аляски через канадійську землю, не повинно бути найменшого вагання в прихильній полагоді цеї справи. У дійсності ніщо, крім обниження (зменшення) стану нашої державної суверенности, не буде забагато для Канади до предложення як жертву на престолі свободи й волі.

„Аліянти потребують Америки. Вони потребують одержать кожну піддержку, яку ця велика північна часть американського континенту може дати. Одначе вони потребують навіть більше моральних, а особливо матеріяльних ресурсів нашої великої сусідуючої з нами республики від півдня.

„Якщо Канада зможе причинити активну співучасть Злучених Держав у попиранні аліянтів, особливо в теперішнім часі, то вона перейде в історію як спасителька демократії, свободи і волі і самої цивілізації.

„Кожний день проволоки Злучених Держав з приступленням до аліянтів продовжить лише війну і збільшить зусилля і посвяту, до яких Злучені Держави моглиб іще бути покликані до зроблення, щоб врятувати себе від долі, яка загрожує всім демократіям світу".

Готово пошкодити.

Це нетактовне вмішування генерального прокуратора провінції Онтеріо в не свої справи дуже подражнило урядові кола в Отаві. Вони побоюються, що того роду висловлення німецькі протиаліянтські пропагандисти вжиють на доказ британських зусиль наклонити Злучені Держави до приступлення до війни. Розуміється, що аліянти булиб раді, якщоб Злучені Держави приступили до війни. Одначе всяку пропаганду у тому напрямі вважається за даремну, принаймні у теперішній стадії війни. Тому саме канадійський уряд уникає навіть всякого споводу, що ніби така пропаганда ведеться в Канаді. Онтерійський премієр Гепборн, довідавшись про промову свого приятеля Конента, заявив, що якби Конент питав його про раду, поки виголосив промову, він був би звернув його увагу на можливість міжнародних комплікацій з причини тих висказів, яких він ужив.

Часопис „Едмонтон Джорнал" у редакторській статті про промову Конента, пише, що сенатор Най з Норт Дакоти не повинен непокоїтись цею промовою. Міністер Конент, коли говорив, що домінія повинна вжити всіх зусиль, щоб наклонити Злучені Держави до війни, по стороні аліянтів, не говорив цього від Канади або канадійців, тільки від себе самого. Ледви чи знайшов би Конент більше людей у Канаді, що підперлиб його пропозицію.

Канада, за словами цього часопису, має лиш одно завдання, до якого повинна приложити всі свої старання, а це є те, щоб з власної сторони причинитись до аліянтської перемоги, щоб вона була якнайбільшою і найуспішнішою. Що Злучені Держави зроблять у справі попертя аліянтів, то є річчю населення згаданого краю, а не кого іншого. А далі читаємо у цім часописі таке:

„Міністер Конент своєю, йому зле дорадженою бесідою зробив більше, щоб не допустити до того, щоб сталося те, чого він собі бажає, ніж ціла аліянська пропаганда машина впродовж сімох місяців війни.

Який є сентимент в Америці?

Якщо, пише цей часопис, онтерійський генеральний правник не є обзнайомлений із сентиментом у Злучених Державах щодо участи в війні, то повинен був з ним ознайомитись. Велика більшість населення в цілості симпатизує з аліянтами. Вона бажалаби, щоб Гітлер, і ті, що стоять з ним, були побиті. У недавній пробі цього сентименту, зробленій Американським Інститутом Публичної Опінії, виявилося, що невеликий відсоток тих, що відносяться менше симпатично до аліянтів тепер, як відносилися шість місяців тому, виправдують свою зміну тим, що „аліянти не виконують усього того, що вони повинні й можуть виконати, щоб виграти війну". А тепер, ось така промова Конента тільки скріпить переконання ось таких людей, що аліянти змагають до того, щоб за них боролись і проливали кров — американці.

Спершу: власними силами.

Дальше знаходимо в цій статті ще таке:

„Це не є ні британським, ні канадійським звичаєм благати помочи в якійбудь стадії боротьби, а вже певно не тоді, коли цеї помочи ще не потребується. Оскільки це дотикає Канаду, то вона ще далека від того, щоб вичерпала вже ту всю свою силу, що потрібна до ведення війни. Поки це не сталося, Конент не повинен був навіть думати про Злучені Держави. Всі його гадки повинні були бути звернені на Канаду і на те, наскільки його власна провінція потрапить найліпше своїми власними зусиллями помогти виграти війну".

Таке пише канадійська преса про промову міністра Конента. З американської преси варто згадати, що деяка підкреслила, що онтерійський генеральний правник Гордон Конент не поділяє того довіря в перемогу аліянтів, яку висказують так відважно французький премієр Рейнод і британський премієр Чеймберлін.

ЛИСТУВАННЯ РЕДАКЦІЇ

Ю. Д. — Буде використане у святочному числі, але в трохи скороченому виді.

І. Ш. — Відішлемо Ваш лист до проф. Гайворонського, бо він краще знає ті справи.

ЛІҐА НАЦІЙ І ДАНІЯ

В однім з нюйорських часописів читаємо, що „підбій Данії, цеї малої скандинавської держави, був легкий, тому, що Данія була одинокою европейською державою, що мала справжню віру в Лігу Націй та розброїла свою армію по світовій війні".

Як відомо, т. зв. воєнний акт, проголосований соціялістичною більшістю голосів у данськім Ріґстаґу (парлямент) у 1922 р., зредукував данську армію з 78,000 до 11,000. Це значило, що армія стала тільки звичайною поліцією.

В часі, коли ця армія була зредукована з числа 78,000, Німеччина мала всього 100,000 війська (Райхсвер) та соціялістичний уряд при владі. Отже не було наглядної небезпеки з боку Німеччини, а Ліга Націй уходила ніби за сильне знаряддя, яке могло здержати будьякий напад.

Розброєння Данії було персональним успіхом та тріюмфом соціялістичного премієра Торвальда Ставнінґа, що відтоді майже цілий час був на чолі данського уряду. Він сподівався, що на випадок нападу Данія зможе зібрати для оборони споре число молодих людей, що відбули 5-місячну військову підготову. Та найбільшим арґументом Ставнінґа було те, що Данія матиме повну охорону з боку Ліґи Націй. Навіть тоді, коли Етіопія була забрана, Австрія підбита, а Чехословаччина зметена з лиця землі, премієр Ставнінґ дальше вірив, що в оборон Данії таки вставиться Ліґа Націй.

Нема ще року, як Гітлер зломав своє слово та вмашерував у Чехословаччину. Тоді саме премієр Ставнінґ відкинув аліянтські ґарантії, якими вони ручили незалежність скандинавських держав. Він вірив Німеччині, що вона буде респектувати невтральність Скандинавії.

Навіть тоді, коли націонал-соціялістична пропаганда почала плисти в Данію, а німці почали кричати про надходячий „таґ", цебто відібрання від Данії Шлезвіку-Гольштайну, Ставнінґ дальше надіявся на поміч із Женеви. Щойно тоді його надії на женевський синедріон почали блиднути, коли Москва напала на Финляндію, а Женева не кивнула навіть пальцем, щоби помогти Фінляндії. Гітлерівський напад, як бачимо, був плянований довгий час перед тим і виконаний з прецизією годинникового механізму. І Данія мусіла піддатись. Іншого виходу не було.

Варто пригадати, що й Україна завдячує свій упадок у великій мірі соціялістичному премерові Винниченкові, який у 1917 здемобілізував українську армію, бо вірив у „пацифізм" московських соціялістів-комуністів.

Найдешевші марки на світі продають в Ґоа, португальській посілості в Індії, їхня ціна виносить 6 за цента, одначе купуючий мусить сам подбати про клей до наліплювання їх.

Стверджено, що лиш один зо 100 вбивників (душогубів) у Злучених Державах є страчений.

НЕВТРАЛЬНА ШВЕЦІЯ.

Діти цікавляться машиновим крісом, котрий їм показує шведський жовнір.

Микола Голубець.

ЖОВТІ ВОДИ

Історичний роман.

(28)

VII.

До Чигирина їхав Хмельницький поволі, не спішучись. Попустив бахматові вудила і, їдучи нога за ногою, понурив голову та вдивився в себе. Старий, досвідчений бувалець Павло, шануючи біль свого пана, вмисне залишався позаду, бистро зате проглядаючи тясминські плавні та степові буряни, чи не чаїться в них якась небезпека, якась ворожа засідка. Та скрізь було спокійно й тихо, як усе в пізній літній вечір.

До заходу сонця було ще далеченько й пан сотник мав доволі часу, щоб отрястися з пережитого й зібратися докупи. Та це не було так легко. Труп Михайлика, витягненого мов струна, його бліде обличчя, воскові сльози свічок, чад ладану, жіночий плач і гомін завпокійного дзвона, не відставали від нього ні на хвилину. А скільки разів пробував сотник прогнати від себе болючий привид, стільки разів вишкірювалося до нього відразливе обличчя Чаплинського. Потворна маска з низьким лобом, вибалушеними баньками й вусиками, мов у щура. А там уже, мов примари, що їх ніхто не кличе ні не жде, мигали перед очима його уяви обличчя канцлера, Любовицького, короля, багрових прапор з білим вірлом, шелестіли пергаміни й кровію рубінів скапувала булава...

— Ех! — ударивши долонею по сідлі, зідхнув сотник... Чому це трапилося йому тепер, чому не тоді, коли був вільний? Чому чашу власного горя підсунула йому доля в хвилині, коли на його голові, на його плечах зляг такий тягар відповідальности за тисячі, за сотні тисяч таких як він, що в них може є й свої Михайлики, свої тр[illegible]ки з чадом ладану, жіночим зойком і гомоном завпокійного дзвона...

Що йому Чаплинський! Що йому той панський щур! Босою ногою роздавив би гадину, голими руками прорвав би глотку, денебудь на сухій вербі повісив би собаку. Хтоб посмів за ним заступитися? А хайби навіть! Хай би інші Чаплинські станули в обороні свого, то чи мало було б його хлопців, чи пан Станислав, чи цілий чигиринський полк не заступивсяб за кривду свого сотника? Чи король не станув би в обороні пергаміну, що його власною рукою підписав, власною печаттю припечатав?

Хмельницький випрямився в сідлі, бахмат рушив з копита. Павло порівнявся.

— Куди зволите їхати, пане сотнику?

Хмельницький глянув перед себе. Були вже під Чигирином. Праворуч від великого моста, подальше від міських фільварків, бовванів у вечірньому сумерку хутір пана Кричевського. В усіх вікнах світилося.

— Туди! — сотник показав рукою.

Павло бував тут уже нераз з паном сотником. Неодну ніч перекуняв у пекарні, поки пан сотник наговорився з паном полковником. Та ніколи ще не було тільки світла в будинку, як сьогодні. Видно, що були гості в пана полковника. Павло нащурював вуха, чи не почує бренькоту склянок чи старшинського реготу, але дарма. Вікна палали, та в будинку було тихо, хоч мак сій.

На подвіря впустили гостей не зразу. Вартовий, хоч добре знав Хмельницького, перше, ніж отворити, трунув свого хлопця до будинку, тимчасом забалакуючи пана сотника як умів. Павла здивувала ця обережність. За хвилину вибіг з будинку господар.

— Отвирай! — гукнув з порога до вартового.

Брама скрипнула. Хмельницький зіскочив з коня. Без зайвих слів і привітів кинулися приятелі в обійми.

— Бог мені свідком, що не ждав вас, друже мій і приятелю! — дивувався, радіючи пан полковник.

— Кривду мені робили пане полковнику, коли не ждали — підкреслював свою „обовязковість" Хмельницький.

— В такий день, у таку годину!

— Трудно, не ми зорями, а вони нами керують — сказав сотник, а по хвилині, ніби відхилюючи розмову від того, що його боліло, запитав:

— Де прикажете, пане полковнику, підождати Павлові?

— Як звичайно, пане сотнику, на кухні. Сьогодні там не засне старий напевне.

Тут пан Кричевський звелів хлопцеві відібрати коні від Павла, а самого запросив до кухні. Павлові не треба цього було говорити двічі. Раз, що в кухні пана полковника було краще як не в одній панській світлиці, а друге там Павло сподівався „залапати язика" й заспокоїти свою цікавість. За паном сотником, як тінь шляючись, помічував Павло, що довкола нього щось збирається, щось твориться, а що, того він ні розчовпати ні передбачити не міг. Якби не те нещастя на хуторі, булоб до розкоші цікаво! Поклонився панам у пояс і побіг до кухні.

Проводячи Хмельницького до будинку, говорив пан Кричевський по дорозі:

— Ми, так би сказати, в комплексі. Вас тільки бракувало. Та ми, про нещастя ваше знаючи, не ждали вас. Ніяк не ждали. Я звелів вартовому не отвирати брами хочби й рідному батькові.

— Вибачте, приятелю, але тією зайвою обережністю самі звертаєте увагу на конспірацію. Вікна в вогні, а ворота замкнені...

— Щож, звичайна старшинська відправа — пробував боронитися Кричевський.

— Звичайна, але час і місце не зовсім звичайні. А там — тут Хмельницький показав у бік кухні — хіба поміж тими язикатими чурами та пахолками так тяжко поживитися шпигові?

Кричевському було ніяково. Старий рубака й бувалець не звик до конспірації й тепер сам бачив, що затіяв „приятельське зібрання" не так, як треба. Хмельницький, хоч і підвладний, строфував його гостро і звисока.

Та це вже пропало. Не знаю, як там панове-приятелі зїздилися, хто з них показав себе в Чигирині, а хто сюди [illegible] проскочив. Треба зробити так, щоб ті з далеких полків розїхалися до сходу сонця й сліди за собою позамітали. Морозовецький є?

— Приїхав сам.

— Федоренко є?

— Теж сам приїхав. Пахолків на хуторах залишив.

— Пешта є також...

— Пешта? — Хмельницький скипів. — Не могло обійтися без нього?

— Тяжко було. Якось сам заплутався й випрошувати було годі.

— Ото й уся ваша обережність та конспірація. Не довіряю я тому Пешті за макове зерно, хочби він і як ласився та примилювався.

Хмельницький задумався. По хвилині запитав:

— А там уже знають, що я приїхав?

— Ні, мабуть іще не знають.

— Тоді стрівайте! Треба якось діло направити. Коли там і прочув хтонебудь, що я приїхав, то ви скажіть, що це не я сам, а гонець з листом від мене. Через того Пешту мені там і носа показати не можна. Поневолі хтонебудь з [illegible]чимсь виреться. (Д. [illegible])

ПРОТОКОЛ З РІЧНОГО ЗАСІДАННЯ

ГОЛОВНОГО УРЯДУ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ, ЯКЕ ВІДБУЛОСЯ В ДНЯХ ВІД 18. ДО 22. БЕРЕЗНЯ 1940 РОКУ В ДОМІ У. Н. СОЮЗУ ПІД Ч. 81-83 ҐРЕНД СТРІТ, ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

(1)

18. березня 1940 р. в годині 9. рано зібрались у головній канцелярії У. Н. Союзу головні урядники на чергове річне засідання. Головний рекордовий секретар, Д. Галичин, відчитав імена членів головного уряду та ствердив, що на засідання явились отсі головні урядники: М. Мурашко, головний предсідник; Г. Герман, заступник головного предсідника; Марія Малевич, заступниця головного предсідника; Д. Галичин, головний рекордовий секретар; Р. Слободян, головний фінансовий секретар-касієр; Д. Капітула, предсідник головної контрольної комісії; д-р А. Т. Кібзей, заступник предсідника контрольної комісії; О. Е. Малицький, секретар контрольної комісії; С. Куропась і Р. Смук, члени контрольної комісії; Т. Шпікула, М. Давискиба, А. Шумейко, І. Гузар, С. Слободян, О. Запоточний, В. Дідик, І. Пігуляк, Юлія Баволяк і Стефанія Палівода, головні радні.

Головний предсідник відкрив засідання в годині 9:30, заявляючи, що насамперед він проведе присягу головному радному, І. Пігулякові, який був вибраний головним урядником на минулому річному засіданні на місце покійного І. Ваверчака.

По заприсяженні головного радного І. Пігуляка головний предсідник звернувся до головного уряду отсими словами: Поважані пані й панове головні урядники.

В часі нашого зібрання минулого року український нарід переживав таку сумну подію, що чорним смутком наповнила серця всіх українців. Як відомо, тоді у звірський спосіб режім Мадярщини нищив свободу українського народу в Карпатській Україні. А останній польський режім „пулковніків", що давив у варварський спосіб вісім міліонів українців, цьому режімові Мадярщини помагав. Цей польський режім самий упав в гріб, у якім поховав і свободу польського народу.

В часі нашого зібрання цього року український нарід переживає знов страшний гнет і переслідування під іншим режімом, який усіх, що не годяться на його брутальне панування, засудив згори на неминучу смерть. Переживає режім, що оплюгавлює українську культуру і все, що дороге українському народові. Переживає режім, проти якого мусить виступити кожна людина, яка признає право на свободу кожній поневоленій нації. За це право У. Н. Союз завжди боровся. Він завжди виступав проти всякого насильства і брутального панування, без ріжниці на те, яке воно не булоб, царське, цісарське, чи диктаторське, російське, польське, мадярське румунське, чи німецьке. Він уже десятки років виказує перед світом, що насильство і неволя під якимнебудь деспотизмом це пекло для селян і робітників.

У. Н. Союз завжди вірив у те, що для всякого деспотизму прийде такий час, коли, як казав Шевченко, „царя до ката поведуть". Ці слова Шевченка вже раз на російських деспотичних царях сповнилися. Вони певно сповняться ще раз. А коли це станеться, тоді 45 міліонів українців і всі інші поневолені народи Росії певно здобудуть собі таке право на своє свобідне життя, яке мають усі інші вільні народи світу.

Зібрані на цьому річному засіданні пошануймо всіх померлих членів У. Н. Союзу і всіх борців, що це право на свобідне життя обороняли, повстанням з місць. (Тут головні урядники повстали на хвилину з місць).

Ви, панове головні урядники, певно вже завважили, що в повідомленні про річне засідання головного уряду між головними радними нема поданого імени одного з головних радних, а саме Івана Лисака. Справа з бувшим головним радним Лисаком представляється так. У жовтні 1939 року відділ 76-тий У. Н. Союзу суспендував його за неплачення вкладок. Дня 20-го грудня 1939 року я листовно повідомив Лисака, щоб він негайно постарався про поновне приняття в члени, бо інакше втратить не тільки права члена, але також права головного урядника. Він цього не зробив. Щоби провірити докладно його справу в відділі, я повідомив уряд відділу, що приїду на його збори. На таких зборах я був 11. лютого цього року і особисто переконався, що п. Лисак має у відділі довг іще з часів його урядування, як секретар відділу, якого він досі не звернув.

Витаю вас усіх і проголошую наше засідання відкритим з такою програмою наших нарад:

Звіт головного предсідника М. Мурашка; звіт заступника головного предсідника Г. Германа; звіт заступниці головного предсідника Марії Малевич; звіт головного рекордового секретаря Д. Галичина; звіт головного фінансового секретаря-касієра Р. Слободяна; звіт головної контрольної комісії: Д. Капітула, д-р А. Т. Кібзей, О. Е. Малицький, С. Куропась, Р. Смук; звіт головних радних: Т. Шпікула, М. Давискиба, А. Шумейко, І. Гузар, С. Слободян, О. Запоточний, В. Дідик, І. Пігуляк, Юлія Баволяк, Стефанія Палівода; дискусія над звітами; внесення й ухвали.

На внесення радного М. Давискиби, поперте радними В. Дідиком і О. Запоточним, принято одноголосно вище подану програму річного засідання.

Тоді головний предсідник передає провід зборів заступникові головного предсідника, Г. Германові, а самий здає наступний звіт:

ЗВІТ ГОЛОВНОГО ПРЕДСІДНИКА, М. МУРАШКА.

Хвальний головний уряде!

В 1939 році бизнесові установи в Америці переживали багато таких подій, які не були сприятливі для їхнього бизнесу. Український Народний Союз мусів теж ті змінливі події переживати. Екзекутивний комітет мусів управляти організаційним життям і майном так, щоб воно не було загрожене тими подіями. Він мусів управляти організаційним бизнесом так, щоб серед цих змінливих подій У. Н. Союз міг мати успіх. Зазначу, що У. Н. Союз такий успіх мав у 1939 році, бо зріс у числі нових членів і в майні. Цей успіх вказує нам, що У. Н. Союз може зростати в силу і в найгіршім часі, коли для зросту тої сили вкладають працю всі урядники, члени й членки.

Як екзекутивний комітет працював і виконував організаційні ухвали, то це виказували урядові протоколи з його чергових засідань, а тепер викажуть його звіти.

Праця, а не пусте балакання.

В мойому звіті я з вдоволенням стверджую, що всі головні й відділові урядники, окружні організатори, члени й члени памятали цю засаду, що лише постійна праця для організації приносить користь, а пусте балакання приносить тільки шкоду. Досвід учить нас, що урядники й члени лише працею для організації збагачують своє знання, яке являється трівкою основою будови організаційної сили.

Головний секретар рекордового департаменту викаже нам, як і де ця праця головних і відділових урядників, окружних організаторів і членів проявлялась у приєднуванні нових членів. Він подасть нам свої практичні поради, як треба і набудуче цю працю продовжувати і посилювати.

Головний секретар фінансового департаменту викаже нам усі фінансові трансакції, переведені екзекутивним комітетом в інвестиціях і продажі бондів та в удільованні морґеджів. Він викаже нам працю відділових урядників у збиранні тих соток тисяч членських вкладок, які вони збирали від членів дрібними сумами впродовж року.

Цю працю відділових предсідників, секретарів, касієрів та інших урядників ми всі цінимо, бо без неї У. Н. Союз не зростав би в силу. Цеї організаційної сили нам тепер потрібно якнайбільше, не лише в нашому організаційному житі, але й у житті всього українського поневоленого народу.

Інвестиції.

Завдання екзекутивного комітету було завжди доволі трудне в інвестуванні фондів Союзу в таких бондах, що є дозволені законом для щадничих банків, згідно з законом стейту Ню Джерзі. Трудність завжди була і є в постійному шуканні безпечних і трівких інвестицій, а зокрема таких, що приносилиб високі проценти. Очевидно, ця трудність стає ще більшою тепер, коли багато бондів високого ступня, що приносили високі проценти, постійно відкликають, а на їхнє місце видають нові бонди, але з багато нижчими процентами. На бажання головного уряду я можу виказати багато таких змін у бондах, які зайшли хочби лише в минулому році.

Коли давніше можна було інвестувати Союзові фонди в бондах високого ступня на 4%, 4½%, або 5%, то тепер бонди високого ступня, державні, повітові, міські й публичної ужиточности, приносять багато нижчі проценти. Супроти того інвестування річно понад міліон долярів Союзових фондів заставляє екзекутивний комітет дивитися за тим, щоб доходи з річних процентів від інвестицій були згідні з вимогами організації, бо від цього залежить удержання висоти правної резерви, потрібної для забезпечення членських грамот. У звязку з тими вимогами треба, щоб усі члени, що позичили в У. Н. Союзі гроші на свої грамоти, платили проценти від тих позичок, бо це теж є інвестиція, з якої одержані проценти становлять частину правної резерви.

В 1939 році, а зокрема в другій половині року, трудно було робити інвестиції з огляду на воєнні події в Европі, які загрожували стійкість цін на всіх цінних бондах. Та, не зважаючи на те, У. Н. Союз, як і всі інші фінансові установи, мусить завжди інвестувати свої фонди на опроцентування без ріжниці на те, чи бизнесові події догідні, або недогідні для інвестицій. У минулому році У. Н. Союз інвестував і реінвестував Союзових фондів у ріжних цінних бондах $1,188,613.71. У тому самому році У. Н. Союз продав ріжних цінних бондів на суму $1,251,794.74. З продажу тих бондів У. Н. Союз мав чистого зарібку $9,786.28. Цей зарібок розділено відповідно до тих фондів, з яких ці інвестиції були зроблені. Тут зазначу, що екзекутивний комітет старається завжди робити інвестиції дуже обережно і від часу до часу робить в інвестиціях зміни на те, щоб усі інвестиції У. Н. Союзу були пропорціонально розділені між ріжні високо ступневі бонди ріжних видань.

З кінцем 1939 року У. Н. Союз мав у свойому посіданні (ет пар велю) такі ріжні бонди: Державні $160,000; Посілості Злучених Держав $115,000; Канадійські Домініяльні $35,000; Стейтові $40,000; Повітові $16,000; Міські $597,326.57; Публичної Ужиточности $601,000; Залізничі $20,000; Стаки $3,320.

Тут зазначу, що бондові інвестиції У. Н. Союзу є розділені тепер так, що майже кожного року частина з них буде сплачена.

мірі подбали, щоб цей ювилей став не тільки ювилеєм закріплення дотеперішних надбань У. Н. Союзу, але також поставлення нової твердої основи під будучий розвиток нашої організації. Ту кріпку основу під будучий розвиток нашої організації поставили нові ряди приєднаних кількох тисяч нових членів. І це було властиве пошанування, це було виконання властивої вимоги ювилейного року, розуміння цього великого завдання, яке спочиває на У. Н. Союзі.

Правда, цеї вимоги ювилейного року не виконали всі урядники й члени. Були такі, що виконали її на сто відсотків, але були й такі, які стояли зовсім осторонь від усякої праці, від виконання навіть найменшого обовязку, від придбання бодай одного члена.

Та, дивлячись на загальні успіхи ювилейного року, треба ствердити, що вони були майже такі, яких ми сподівались і на які ми, серед даних обставин, числили. Успіх ювилейного року містився в матеріяльних і моральних здобутках. Моральний — це оживлення і скріплення Союзової ідеї, це ті ювилейні свята, реферати, програми, якими ми старалися защіпити Союзову ідею головно серед молодого, тут родженого покоління. Матеріяльний здобуток — це знову споре число приєднаних нових членів.

Цей ювилейний рік виказав, що як у минувшині так і тепер У. Н. Союз має у своїх рядах працьовитих членів, які відзначаються витревалістю, ідейністю, завзяттям, і які вкладають своє серце, свій розум у розвиток і розбудову своєї організації.

Важливі події, які зайшли впродовж минулого року на рідних землях України, заставили цих членів до ще більшої праці. У їх думках, у їх роботі не було місця на безділля, на застій, на вагання. Відчуваючи глибоко важке положення українського народу, вони взялись до тимбільшої праці в цім переконанні, що наша поміч українському народові буде успішною тільки тоді, коли буде ведена зорганізованим способом, та що саме дійсною основою нашого організованого життя тут на іміграції є саме У. Н. Союз. І тому вони працювали для У. Н. Союзу, розбудовуючи його до ще більших вершин.

Як розбудовано У. Н. Союз у 1939 році, то це викаже нам рух членів, який тут подаю.

Рух членів за 1939 рік.

З початком січня 1939 р. було всіх повнолітніх членів		24,443
У 1939 році:	принято нових	3,337
	принято наново	1,037
	принято з переступними листами	510
	принято зо старого роду обезпечення	6
	принято з інших кляс	133
	Разом	29,466
У 1939 році:	суспендовано	1,991
	відійшли з переступними листами	508
	відійшли до нового роду обезпечення	6
	відійшли до інших кляс	132
	відійшли зо зворотом у готівці	130
	відійшли на безплатне продовження	21
	відійшли на виплачене обезпечення	5
	померли	212
	Разом	3,005
З кінцем грудня 1939 р. було всіх повнолітніх членів		26,461

Повнолітні члени були обезпечені в таких клясах:

У старому роді обезпечення	373
В обезпеченні, платнім по смерті з вкладками до 70 року життя	843
В обезпеченні, платнім по смерті з вкладками впродовж 20 років	3,508
В обезпеченні, платнім за життя з вкладками впродовж 20 років	1,762
В новім обезпеченні на ціле життя для нових членів	5,881
В новім обезпеченні на ціле життя для старих членів	14,094
Разом	26,461

Повища табеля містить дві важні позиції, на які в першій мірі нам треба звернути увагу. Ці позиції важні тим, що головно від них залежить розвій організації. Перша позиція, це число нових членів, яких приєднано до організації в 1939 році, а друга, це число суспендованих членів впродовж 1939 року. Отже в 1939 році приєднано 3,337 членів. З цих 3.337 членів 2,564 були зорганізовані як нові члени, а 773 перейшли з Молодечого Департаменту до старших.

Та хоча впродовж 1939 року принято нових членів разом 3,337, то одначе організація збільшилась тільки на 2,018 повнолітніх членів. Отже ріжниця між тими двома числами виносить 1,319. Ця ріжниця повстала з того, що в 1939 році померло 212 членів, 130 відійшли зо зворотом у готівці, 21 відійшли на безплатне продовження, 5 на виплачене обезпечення, а найважніше, 954 членів втрачено через суспензу. Бо в 1939 році було суспендованих 1,991 членів, а принятих наново тільки 1,037. Значить, осталося 954 таких членів, що були суспендовані, а не приняті наново. І головно ця обставина причинилась до того, що хоч у 1939 році принято нових членів 3,337, то всетаки загальне число повнолітніх членів зросло тільки на 2,018.

Коли брати під увагу це число суспендованих членів, що не були приняті наново, то покажеться, що воно є майже однакове впродовж останніх кількох років. Бо, наприклад, у 1938 році таких членів, що були суспендовані, а не приняті наново, було 952, а в 1939 році це число виносило 954. Отже в тих двох останніх роках організація втратила однакове число членів через суспензу. Тимсамим ми бачимо, що на цій ділянці нашої Союзової праці не наступило ніяке поліпшення. Ми зробили гарний поступ у 1939 році у порівнянні з 1938 роком, коли мова про число приєднаних нових членів, але коли говорити про збереження старого бизнесу, значить, про задержання при організації тих членів, що вже є в Союзі, то в цьому напрямі нема ніякої зміни на краще. Ми ще далі звертаємо мало уваги на те, що праця над придержанням члена при організації є таксамо важною, як важною є праця щодо приєднування нових членів. Отсе є тепер найбільше відемна сторона нашої Союзової праці, яка вимагає від нас усіх не тільки застанови, але також і відповідного ділання. Бо показується, що коли головні урядники звертали в своїх районах увагу на справу суспензи в поодиноких відділах і старались відповідно зарадити цьому лиху, то ці їх старання бодай частинно були успішними. Тому ми повинні приложити набудуче ще пильнішу увагу цій справі, а певним є, що ми зможемо ще внести значну поправу также і в цю, досі нами занедбану Союзову ділянку.

Я вже зазначив, що в 1939 році було 954 таких членів, що були суспендовані, а не приняті наново. З цих 954 членів найбільше було таких нових членів, що були приняті до організації впродовж 1939 року, або в попередніх двох чи трьох роках. Того роду членів було коло 600. Близько 200 було таких членів, що ще мають резерву на своїх грамотах, а 86 було таких, які були перейшли з Молодечого Департаменту до старших, а коли вийшов їх однорічний кредит, то вони по році перестали бути членами. Решта, це члени, що вже по суспензі забрали остальну резерву, яка ще була на їх грамотах.

Рух членів Молодечого Департаменту за 1939 рік.

З початком січня 1939 було всіх дітей		8,260
У 1939 році:	принято нових	1,963
	принято наново	231
	принято з переступними листами	184
	принято з інших кляс	29
	Разом	10,667
У 1939 році:	суспендовано	703
	відійшли з переступними листами	193
	відійшли до повнолітніх членів	773
	відійшли до інших кляс	26
	відійшли на безплатне продовження	8
	відійшли на виплачене обезпечення	4
	відійшли зі зворотом в готівці	50
	померли	13
	Разом	1,770
З кінцем грудня 1939 р. було всіх дітей		8,897

Діти були обезпеченні в таких клясах:

У клясі 1. Молодечого Департаменту	5,973
У клясі 2. Молодечого Департаменту	1,754
У клясі 3. Молодечого Департаменту	1,170
Разом	8,897

З початком січня 1939 року було всіх дітей	8,260
а з кінцем грудня 1939 року було 8,897. Отже загальне число дітей збільшилося впродовж року на	637

Хоча, згідно з повищою табелею, в 1939 році зорганізовано 1,963 дітей, то загальний приріст Молодечого Департаменту був незначний. Бо коли порівняти число дітей, яке було з початком року, а саме, 8,260, з числом дітей, яке було з кінцем року, це є 8,897, то покажеться, що ріжниця виносить тільки 637. Що Молодечий Департамент зріс тільки на 637 ітей, хоч нових дітей принято 1,963, то до цього причинилась та обставина, що 773 дітей відійшли до старших членів, а 472 дітей було таких, які впродовж 1939 року були суспендовані, а не приняті наново. Тут треба піднести, що з суспензою дітей справа мається іще гірше, як зо суспензою старших членів. Бо між старшими членами 52 відсотки з тих членів, що були суспендовані, були приняті наново, а коли мова про суспензу дітей, то тут із загального числа суспендованих дітей тільки 33 відсотки були приняті наново.

Загальний рух повнолітніх членів і дітей за 1939 рік.

З кінцем 1938 року було в Союзі всіх обезпечених 32,703, а з кінцем 1939 року загальне число всіх обезпечених виносило 35,358. Тимсамим У. Н. Союз збільшився впродовж 1939 року на 2,655 повнолітніх членів і дітей. Крім 35,358 повноправних членів в У. Н. Союзі є ще 874 таких членів, що є на безплатному продовженні, або виплаченому обезпеченні. Усі члени разом є обезпечені на суму $24,793,762.10. Сума обезпечення у порівнянні з минулим роком збільшилась на $1,327,323.40.

Рух щодо числа відділів.

З кінцем 1938 року було в Союзі всіх відділів 418. У 1939 році зорганізовано такі нові відділи: 166 в Патставн, Па.; 261 в Майнерсвіл, Па.; 282 в Вілкс Бери, Па.; 391 в Честер, Па.; 394 в Честер, Па.; 413 в Ірвінгтон, Н. Дж.; 419 в Пітсбург, Па.; 420 в Шерон, Па.; 421 в Томастон, Конн.; 422 в Філядельфії, Па.; 423 у Ню Йорк, Н. Й.; 424 в Плімут, Па.; 425 в Шікаго, Ілл.; 426 в Сентралії, Па.; 427 в МекАду, Па.; 429 в Давнерс Гров, Ілл.; 429 в Фріленд, Па.; 430 в Гейзелтон, Па.; 431 в Аліквіпа, Па.; 432 в Торонто, Онт., Канада; 433 в Реймі, Па.; 434 в Колчестер, Конн.; 435 у Ню Йорк, Н. Й.; 436 у Маганой Сити, Па.; 437 в Джолієт, Ілл.; 438 в Істон, Па.; 439 в Кайзер, Па.; 440 в Годсон, Н. Й.; 441 в Алентавн, Па.; 442 в Нортгемптон, Па.; 443 в Блекстон, Масс.; 444 в Дітройт, Міш.; 445 в Шамокін, Па.; 446 в Кіркленд Лейк, Онт., Канада; 447 в Філядельфії, Па.; 448 в Олифант, Па.; 449 в Скрентон, Па.; 450 в Ст. Клер, Па.; 451 в Вілмінгтон, Дел.; 452 в Іст Шікаго, Інд., і 453 в Джансон Ситі, Н. Й.

(Дальше буде).

Морґеджі.

В 1939 році інвестовано в 37 морґеджах $205,406.14. З того 27 у Федерал Гавзінґ Адміністрейшен на суму $132,-131.14 і 10 індивідуальних на суму $73,275. З кінцем 1939 року У. Н. Союз мав 119 Федерал Гавзінґ Адміністрейшен морґеджів на суму $601,622.14 і 118 індивідуальних морґеджів на суму $938,617.46. З тих усіх морґеджів на сімох є залеглі відсотки і податок, але власники цих морґеджів сплачують їх ратами.

Власні реальності У. Н. Союзу.

Власні реальності У. Н. Союзу, на яких організація має інвестованого майна $1,110,702.51, принесли чиншу в 1939 році 14½%. З цього видатки на вдержання тих реальностей виносили 5⅓%, міські податки 4⅔%, а на процент У. Н. Союзові осталось 4½%.

Контрольовані У. Н. Союзом реальності.

Контрольовані У. Н. Союзом реальності принесли чиншу в 1939 році 17⅓%. З цього видатки на вдержання тих реальностей виносили 6.82%, міські податки 4.97%, процент У. Н. Союзові 5.11% і на сплату капіталу 0.42%.

У звязку з тим, що принесли власні й контрольовані реальності, зазначу, що в теперішній час, коли сподівані „просперити" ще дальше є „равнд да корнер", зібрати понад $204,000 чиншу річно, доглянути того, щоб у будинках було все направлене, щоб задоволити всіх чиншівників, які впродовж року все чогось від власника дому домагаються, це не є для екзекутивного комітету легким до виконання. Він мусить докладати всіх старань, щоб і ця інвестиція принесла відповідний процент та щоби реальності були вдержані в найліпшому стані.

Наради представників українських запомогових орґанізацій і їхніх орґанів.

У минулому році представники У. Н. Союзу брали участь у нарадах українських запомогових організацій, що були скликані ними в загально-національних і орґанізаційних справах.

На згаданих нарадах представники Провидіння і часопису „Америка" заявлялися за те, щоб з представників запомогових організацій і їхніх орґанів створити постійну найвищу спільну раду (ареопаґ), яка булаб найвищим політичним представництвом української іміґрації в Америці, яка давалаб почин усякій політичній акції і яка малаб мати рішальне слово в усіх політичних, національних та громадських справах.

Представники У. Р. Союзу і часопису „Народна Воля" заявлялися за створення подібного тіла, під назвою комітету, до якого такожмалиб належати представники запомогових орґанізацій і їхніх орґанів. Цей комітет мав би за завдання поборювати всякі шкідливі явища в житті української іміґрації, контролювати всякі грошеві збірки, фальшиві інформації і всяке „шарлятанство".

Представники У. Н. Союзу заявлялися за те, щоб запомогові організації не творили ні ради ні комітету, які такою пропонованою акцією могли би стягнути на себе судові процеси, чи інші матеріяльні шкоди. Вони старалися переконувати представників інших запомогових організацій, що таке насильне і недемократичне вмішування запомогових орґанізацій до всього, що ріжнить усі інші не-запомогові орґанізації, не оздоровить існуючих між ними відносин, а тільки може вийти запомоговим орґанізаціям на шкоду.

На це, за чим заявлялись представники У. Н. Союзу, не погодились представники У. Р. Союзу. Опісля ще й писали неправду, що, мовляв, урядники У. Н. Союзу наради розбили. Цю неправду проти урядників У. Н. Союзу вони представляли в цей спосіб: Заступник голови У. Р. Союзу на річному засіданні Головної Ради в травні 1939 року, відповідаючи в дискусії на питання про наради чотирьох українських запомогових орґанізацій, сказав між іншим таке:

„Після мадярської окупації Карпатської України Провидіння, в порозумінні з У. Р. Союзом, почало заходи, щоб скликати знову на нараду представників усіх чотирьох українських запомогових організацій. У. Н. Союз в той час скликав нараду, на яку запросив представників Провидіння, Народної Помочи, ОДВУ, Золотого Хреста ОДВУ й інших груп, але не запросив У. Р. Союз".

Отже сказав він перед своїм урядом неправду, бо У. Н. Союз тої наради не скликав, а скликало її тоді „Обєднання".

Іншим разом, відповідаючи в „Народній Волі" на мою статтю „За згоду: правдиву і щиру", він писав між іншим так:

„Як пояснити тоді, що той сам головний предсідник У. Н. Союзу, який так прагне „скріплення сил нашої іміграції", не відповів навіть на запрошення на спільну нараду в 4-го травня, вислану на його руки одною з братніх запомогових орґанізацій Провидіння і не зявився на ній?" На запрошення Провидіння про спільну нараду з 4-го травня я дня 27 квітня 1939 року вислав таку відповідь:

„До Хвального Уряду Провидіння
Стоваришення Українців Католиків
в Америці, Филаделфія, Па.

Хвальний Уряде!

Дня 22 квітня б. р. Ви подали нам до відома, що, „покликуючись на ухвалу останнього зїзду українських запомогових орґанізацій у Філядельфії", пропонуєте скликання поновного зїзду на день 2-го травня. Я був приявний на тім зїзді й пригадую собі, що тоді була лише мова про те, що як би в уряді о. А. Волошина зайшла якась зміна в українську некористь, то тоді організація, що перша про це довідається, має скликати ще одні збори. Супроти того прошу Хвальний Уряд подати мені ту ухвалу, на яку Ви покликуєтеся в Вашім листі".

З цього бачимо, що він написав тоді знову неправду, бо поданого тут змісту моєї відповіди урядові Провидіння ніхто заперечити не може.

Дня 15 серпня 1939 року писав у „Народній Волі" якийсь „Іван Тугар" під заголовком „Не буде з чорта мяса" так: „З пропонованого порозуміння нічого не вийшло, бо найбільша орґанізація, Український Народний Союз, відперлася руками й ногами від такого порозуміння". Заправивши свій допис сосом, який, як і „вода в решеті не вдержиться", він дальше в тім дописі пише, що „всі, хто надіється на будь яку кооперацію зо сторони теперішнього заряду У. Н. Союзу в справі зєднання й наладнання української громадської акції, все і всюди дістануть у відповідь рішуче „ні", диктоване тою ґрупою, яка опанувала хвилево управу У. Н. Союзу, а яка й під іншим знаком свідомо, послідовно і вперто працює для певної цілі. Як відомо — ціль та не українська".

Щож за „ціль не українську" „диктували" урядники У. Н. Союзу? На нарадах чотирьох запомогових орґанізацій, ще 14. вересня 1939 року представники У. Н. Союзу хотіли, щоб у такій важній для українського народу хвилі ми виступали всі разом перед світом з однозгідною думкою і вимогою в здобуванні прав для України. Вони вказували на тих нарадах, що українська іміґрація в Америці вже пережила одну війну, в часі якої українська справа теж була видвигнена перед світом, одначе українська іміґрація тоді не сповнила як слід своїх завдань лише тому, що не виступала разом як зорґанізована й обєднана. Вони вказували на те, що тоді української справи не представляли в однім дусі, що кожна ґрупа заступала її перед світом на свій лад і що цього ми не сміємо повторювати тепер.

Вони пропонували, щоб, крім запомогових орґанізацій, у такій важній справі дати теж голос усім українським національним центральним організаціям і громадським установам, без ріжниці на їхні дотеперішні програми, переконання, чи розходження між собою.

Представники У. Н. Союзу заявилися за те, щоб обговорити разом плятформу спільної акції в обороні прав України; скликати якнайскоріше Український Конґрес, зложений з представників українських народніх установ, церковних громад і товариств усіх запомогових орґанізацій; перебрати з боку чотирьох головних запомогових орґанізацій ініціятиву в справі скликання такого Конґресу — підготовити його і випрацювати програму; візвати членів наших орґанізацій, як теж і нашу пресу та все громадянство, щоб залишили ґурткові, чи партійні свари та напади одні на одних, головно в часописах, а всю енерґію щоб звернули на оборону українських визвольних змагань. Це все назвав „Іван Тугар" у „Народній Волі" „не-українською ціллю".

Хай подані тут факти послужать для шановних головних урядників і членства пізнати правду та переконатися, хто тут працює для „не-української цілі".

Справу українського конґресу в Америці представники чотирьох запомогових орґанізацій обговорювали 14. вересня, 21. грудня 1939 року, 13. і 22. січня, 2, 3, 23. лютого 5. і 16. березня 1940 р. Про ці наради, що тревали по сім, вісім, десять і 12 годин, можна говорити й писати дуже багато. Я не буду підносити тут цього, бо це забралоб нам багато часу. Зазначу, що на останній нараді, 16. березня, вже остаточно чотири запомогові організації прийшли до спільного порозуміння та рішили скликати Конґрес разом з іншими українськими центральними орґанізаціями, що згодяться і приймуть плятформу конґресу.

В минулому році я їздив у ріжних орґанізаційних справах до таких місцевостей: Вилкс-Бери, Ню Йорк, Бервік, Ню Гейвен, Філядельфія, Джерзі Сити, Шікаґо і Пітсбурґ. Усі інші місцевості, які просили мене, щоб до них приїхати, хай мені вибачать за те, що я, через важні обовязки в головній канцелярії, не міг до них приїхати.

Отсим кінчу мій звіт і дякую всім головним і відділовим урядникам та членам за щиру співпрацю.

ЗВІТ ЗАСТУПНИКА ГОЛОВНОГО ПРЕДСІДНИКА, Г. ГЕРМАНА.

Поважані головні урядники!

В минулому році я старався приєднувати членів до місцевих відділів, помагати відділовим урядникам, піддержувати працю Окружного Союзового Комітету, відвідувати відділи і взагалі оживляти рух по місцевих і околичних відділах. Брав участь на засіданнях головного екзекутивного комітету, їздив на збори відділів і на підприємства на припоручення головного предсідника і завідував спортовою акцією.

В приєднуванні нових членів я мав більше успіху, як у попередніх роках. Відділи в моїй окрузі приєднали сотню членів. Заложено два нові відділи: відділ ч. 424 в Плимут, що заложив Іван Козмовський, і дівочий відділ ч. 282 в Вілкс Бери, що заложив Петро Герман. Місцевий Окружний Союзовий Комітет збирався на наради кожного місяця. Його заходами влаштовано два бенкети, один 11. лютого, а другий 22. листопаду, в честь спортової дружини, що виграла два рази чемпіонат у бейзбол. Скликано теж орґанізаційні збори 16. вересня, де промовляв п. Загаєвич.

На припоручення головного предсідника я брав участь у наступних зборах і підприємствах: 5. березня був я на зборах відділів українських у Скрентон, 17. березня на зборах в Клівленд (вступив там у поворот з річного засідання), 5. травня на зборах відділу ч. 85 в Гейзелтон, 28. травня на бенкеті в честь спортової дружини в Бервік, 23. вересня на бенкеті в честь спортової дружини в Нюарку,

14. жовтня на вечерку молодечих відділів в Маганой Сити, 15. жовтня на зборах молодечого відділу ч. 448 в Олифант, 2. грудня мав промову про У. Н. Союз на Листопадовім Святі в Палмертон. В справі спортової акції брав участь у зборах в Ню Йорку, Нюарку, МекАду, Шамокін, Олифант і по близьких околицях.

Спортова акція.

Весною 1938 року ми зачали спортову акцію, уділяючи поміч Союзовим дружинам, що грали в бейзбол, а зимою ми організували дружини до бескетбол (кошиковий мяч). Союзові дружини лучилися в Спортову Лігу У. Н. Союзу і змагалися між собою. Дружинам, що виграли чемпіонат, У. Н. Союз давав трофеї. Про це я дав звіт на останнім річнім засіданні в Шікаго. Тому, що сезон на бескетбол протягнувся до весни 1939 року, мушу аж тепер згадати, що чемпіонат у бескетбол за перший рік спортової акції здобули: на сході дружина з Бервік, а на заході дружина з Гемтремк. Дружина з Бервік заступала теж У. Н. Союз у змаганнях на Словянськім Турне, що відбувалося в Ню Йорку 1-го і 2-го квітня 1939 року.

Другий рік спортової акції У. Н. Союзу зачався весною минулого року. Всі дружини, що змагалися в бейзбол на сході, належали до Ліґи У. Н. Союзу. А це були дружини в таких місцевостях: Ню Йорк, Нюарк, Джерзі Сити, Філядельфія, Вілкс Бери, Бервік, МекАду, Сентралія, Сейнт Клер відділ 9-тий і Сейнт Клер відділ 31-ший. На заході належали до Ліґи У. Н. Союзу і змагалися в сафтбол такі дружини: Клівленд, Лорейн, Росфорд, Гемтремк, Шікаго відділ 393 і Шікаго відділ 398. Чемпіонат виграли: Вілкс Бери в бейзбол, Клівленд у сафтбол. Отсі дружини змагалися в сафтбол, але не належали до Ліґи У. Н. Союзу: Рочестер, Питсбурґ, Карнеґі, Литл Фолс, Фарел і Шікаго (дівоча). Всіх дружин було 22, зареєстрованих членів 365, що належали до 59 відділів У. Н. Союзу.

В листопаді і грудні минулого року пороблено всі приготування до другого сезону на бескетбол. Зголосилися 22 Союзові дружини, але що змагання в бескетбол зачалися аж в січні 1940 року, то вважаю, що це буде належати до звіту за рік 1940.

Тепер хочу коротко зясувати, як представляється технічна праця спортового референта. Перед отворенням сезону, приміром бейзболового, спортовий референт виготовляє реґулямін для спортових дружин. У реґуляміні є вичислені вимоги Союзу до дружин і правила поступовання. По одобренні екзекутивою цей реґулямін дається до друку враз з іншими формами, що їх уживається для рекорду. Наступають оголошення в „Юкрейніен Віклі", щоб дружини організувалися і зголошувалися по потрібні інформації. Для тих, що зголошуються, висилається реєстрації й інформації. Коли звернені реєстрації є належно підписані, спортовий референт подає головній канцелярії спис відділів, що їм мається виписати чеки для спортових дружин. Опісля приділюється дружини до округ, скликається збори управителів, виготовляється програму змагань, і сезон зачинається. З кожної стрічі дружини надсилають формальний звіт, що опісля друкується в „Свободі". Сезон закінчується змаганнями за чемпіонат між дружинами, що вибилися на перше місце в своїх округах.

Підчас сезону спортовий референт задержує тісний контакт з дружинами частим листуванням і відвідинами. В минулому році написано спортовим референтом 400 листів і видано 36 обіжників. По більшій частині справи були адміністраційного характеру. Але були теж і спори між дружинами, спори між дружинами і відділами, і протести щодо висліду змагань. Спортовий референт виступав в ролі судді і вирішував скарги, наладнував справи між дружинами і відділами, напоминав і карав дружини, що переступили правила спорту, а слабшим дружинам додавав охоти до змагань. Найбільшим клопотом були деякі „сезонові члени", що вступали до Союзу лиш на те, щоби брати участь у спортових змаганнях. Треба було переконувати дружини і відділи, котрі принимали таких членів, що спортова акція не є гачком на нові члени, але є одною з користей, що Союз дає своїм членам. Думаю, що найкращим переконанням служив досвід з такими членами.

На останнім річнім засіданні я старався виказати перепони, що ми стрічали в організуванні спортових дружин. Перепони являються надальше, але зріст в числах спортових дружин У. Н. Союзу йде ступневим кроком уперед, хоч не так скорим темпом, як можна було сподіватися. Саме викинення грошей на спорт не принеслоб організації користи. Зо спортовою акцією У. Н. Союз приняв на себе обовязок, що має виразно виховний характер. Тому є побажаний ступневий, хоч повільний, розвій спортової акції. Та це не значить, що маємо обмежитися до того, що досі зроблено. Спортову акцію треба поширити в низи, себто до членів Молодечого Департаменту. А вже і час подумати над літніми таборами для молодших членів. До цього ми є тепер краще приготовані, як тому десять років, коли над цею справою дискутовано. Вважаю цю справу актуальною і важною для розвитку У. Н. Союзу та маю надію, що головні урядники зроблять належну підготову до її вирішення на наступній конвенції У. Н. Союзу.

ЗВІТ ЗАСТУПНИЦІ ГОЛОВНОГО ПРЕДСІДНИКА, МАРІЇ МАЛЕВИЧ.

Шановні головні урядники й урядниці У. Н. Союзу.

Теперішній головний уряд збирається останній раз перед 20. конвенцією, щоби порадитись над добром нашої організації, поділитися взаємно гадками і предложити звідомлення зо своєї цілорічної діяльности.

Моє звідомлення ось таке:

В 1939 році відбула я з організатором п. Загаєвичем в Пітсбурщині кілька організаційних зборів. 8. січня були загальні організаційні збори в Пітсбурґу, на котрих були приявні всі околичні відділові урядники, а також багато членів. Я сказала реферат про розвій У. Н. Союзу та про всі ті користі, які дає він своїм членам. Таксамо п. Загаєвич говорив про організування нових членів. Опісля було багато запитів, а при тім вивязалася широка і повчальна дискусія. На зборах було заступлених 17 відділів.

Подібні збори відбулися 12. лютого в Мекізракс, Па. Там були приявні урядники і члени з відділів 91 і 166. Тепер ці відділи злучились.

19. лютого відбулись окружні організаційні збори в Монесен, Па. На тих зборах були заступлені такі відділи: 338, 109, 232 і 255. Тут також я виголосила реферат і заохочувала наших жінок, котрих було поважне число, щоб вони вписували своїх дітей до У. Н. Союзу. Пан Загаєвич виголосив дуже гарний реферат та доказував, чому ми повинні належати до У. Н. Союзу. Згадаю також про о. Пипюка, пароха з тої громади і бувшого контрольора У. Н. Союзу, котрий гарячими словами закликав громадян вступати в ряди нашої організації. На тих зборах зорґанізовано новий молодечий відділ.

24. лютого відбулися збори на Савт Сайд Пітсбурґ. З відділів 53, 96, 24, 396 і 118 були присутні їх урядники, а також багато членів. По тих зборах основано молодечий відділ ч. 419 в Пітсбурґу. Крім цього зорґанізовано відділи 420 в Шерон, Па., і 394 у Форд Ситі.

На припоручення гол. канцелярії їздила я 23 квітня до Арнолд, Па., в справі злуки двох відділів. Молодечий відділ у тій громаді був трохи підупав і його члени хотіли злучитися зо старшими. Кілька моїх гарячих слів заохоти, щоб задержати відділ надалі, бо часи поправляться, помогли, і молодь згодилась провадити свій окремий відділ. Тоді вписалося кілька нових членів і сьогодні цей відділ гарно розвивається.

9. липня я була запрошена на 25-літній ювилей 396. відділу. Там я виголосила ювилейний реферат і заохочувала до праці для розвою У. Н. Союзу.

На запрошення від. 120 і припоручення гол. предсідника я їздила 22. жовтня до Аліквіпи, Па., на відкриття Союзового дому. Там також я виголосила відповідну до цього свята промову та закликала членів цього відділу, щоб вони не тільки самі сходились до цього дому, але щоби приводили і своїх дітей, вписували їх до У. Н. Союзу та приучували їх газдувати в тій своїй хаті, яку для них збудовано.

19. листопаду в порозумінні з гол. канцелярією я їздила на 45-літній ювилей У. Н. Союзу до Ембрідж, Па. На цей ювилей був також запрошений гол. контрольор, адвокат О. Малицький. На тім ювилею я виголосила реферат на тему, як організувались перші братства, як повстав У. Н. Союз та скільки добра зробив той Союз для нашого народу.

Пан Малицький представив стан майна нашої організації та заохочував людей, щоб до цеї організації вступали. Також говорив до молоді по англійськи.

Крім тих усіх поїздок я була покликана на 3 засідання екзекутивного комітету У. Н. Союзу, а саме: 27. травня, 25. липня і 9. грудня.

З тих засідань не буду здавати звіту, бо думаю, що ви, шановні урядники й урядниці, читали про них у протоколах, поміщених у „Свободі".

Від себе скажу тільки те, що над кожною інвестицією ми дуже добре застановлялись і обдумували так, щоб усе вийшло на добро У. Н. Союзу.

ЗВІТ ГОЛОВНОГО РЕКОРДОВОГО СЕКРЕТАРЯ, Д. ГАЛИЧИНА.

1939-тий рік — це був ювилейний рік, рік 45-літнього існування У. Н. Союзу. Отже зараз з початком року я видав ювилейну відозву до всіх відділових урядників, членів і членкиць У. Н. Союзу в справі цього 45-літнього ювилею. У тій відозві я згадав про дотеперішні здобутки У. Н. Союзу, підносячи зокрема, що, не зважаючи на великі перешкоди, з якими приходилося стрічатись У. Н. Союзові на свому 45-літньому шляху, він виходив з кожної кризи переможно. А осягав він завжди перемогу тому, що його сила спиралась на високих моральних вартостях, на правді, на ідеї та на вірній службі своїм членам, цілій українській іміґрації та взагалі українському народові. Зміцнений такими цінностями, У. Н. Союз ішов непереможно вперед.

Отсе я підніс у ювилейній відозві, а тепер додам іще тільки те, що коли У. Н. Союз раз вибрав таку дорогу, то нею він має і далі ступати в такий самий спосіб, а це є, завжди переможно, завжди з непохитною вірою в свою світлу будучність, завжди на службі тим ідеям і завданням, якими він так добре служив упродовж 45 років.

Та в цьому великому ділі У. Н. Союз потребує нашої помочи, нашої праці, а також і нашого розуміння цього важного завдання і ролі, яку У. Н. Союз виконує і хоче набудуче виконувати. Це розуміння ми можемо виявити головно нашою працею: приєднуванням нових членів до У. Н. Союзу.

Вислід праці за 1939 рік, який тут подам, а який міститься у ювилейних концертах, зборах, а найважніше в числі приєднаних членів, викаже, що серед членства У. Н. Союзу було розуміння тої великої ваги й ролі, яку сповняє У. Н. Союз в розвитку нашого життя. Щоб звеличати гідно 45-літню традицію У. Н. Союзу, його дотеперішні матеріяльні і моральні здобутки, члени влаштовували ювилейні свята, получені з відповідними промовами та концертовими проґрамами, а крім цього відбували також ювилейні збори, головно по менших місцевостях. Це наше звеличання, та пошана 45-літньої річниці У. Н. Союзу не була обмежена тільки до ювилейних свят і сходин. Ми не обмежились до самих свят. Ми виказали також і реальні здобутки. Ми звеличили 45-літній ювилей належно головно тим, що в першій

З ДНЯ

„НАРОДОПРАВСТВО”.

Англійський міністер Антоні Іден 17. квітня ц. р. в Лондоні сказав: „Гітлер не є феноменом; він є симптомом. Він не є чимсь відріжним від німецької нації, він є прямим виразом великої її частини. Цїллю німецької аґресивної війни є зробити з Німеччини необмежено найсильнішу націю на світі; а через безоглядне вживання цеї сили змусити Европу підчинитись німецькому правлінню, цілий світ підчинити під німецький авторитет. Це було би помилкою не доцінювати тої віри, якою проголошують націсти ті змагання. Ці націсти вірять, що це буде для добра Німеччини, коли вони рядитимуть світом”. (Див. „Н. Й. Таймс”, 18. квітня 1940).

БЕЗ ОКРАС.

Цей погляд про націстів висказав Іден без ніяких окрас. А він означає, що не треба себе дурити, що Гітлер і його режім це щось відірване від німецького народу. Не Гітлер своїми феноменальними здібностями створив свій режім, тільки німецький нарід, чи велика більшість його, створили Гітлера; бо Гітлер відбивав бажання і змагання німецького народу. Він є симптомом, себто зверхнім знаком чогось закритого; так, як симптомом є, наприклад, червоні плями недуги тифу. Це не плями спричинили тиф, тільки тиф спричинив плями. Тому нерозумно усувати ці плями, в надії, що, усунувши їх, ми усунемо з нутра орґанізму також саму хворобу.

Подібно з Гітлером — він є симптомом; усунувши його, ми ще тим не усунемо з душі німецького народу цілої гітлерівської системи, враз з її вірами і цілями. До того потрібно основнішої курації, перестерігає Іден.

НАСТАВЛЕННЯ НАЦІЇ.

Але коли величезна більшість німецького народу думає так, як Гітлер, і та більшість створила Гітлера, а не Гітлер створив себе і свій режім, то тоді можемо цілком певно твердити, що гітлерівський режім є народоправний. Бо править народом так, що вірно відбиває бажання народу. А це і є народоправство в найчистішій його формі.

Що націстичний режім є водночас диктаторським, це не міняє справи. Коли нарід, чи його переважаюча більшість, не бажає собі вільного парляменту, не дбає, чи є свобода слова, не хоче сама розбирати і рішати в суспільних проблемах, радо підчиняється волі одного чоловіка, то той чоловік, хоч може бути найбільшим деспотом-диктатором, фактично є представником народоправства. І навпаки: навіть вибраний народом посол до парляменту, коли в парляменті поламав ті обіцянки, якими здобув голоси і вибір, коли старається впровадити в життя щось таке, що вцілості противиться переконанням його виборців — не є народоправцем. Це свого роду „диктатор”, що накидає іншим те, чого вони не хочуть.

ЦЕ НЕ ОБОРОНА НАЦІЗМУ.

В отсій колюмні нераз висказувано гострі завваги на адресу націзму. І ці слова не призначені на те, щоб обороняти Гітлера та величати його „народоправцем”, тільки на те, щоб на основі незбитих фактів іще раз перестерегти деяких наших людей, щоб вони так дуже не закохувались у словах; головно таких, як ось „народоправство”. Бо ті слова дуже часто не мають конкретного змісту. Деякі наші люди, і то провідники, думають, що коли вони виразно підкреслять, що хочуть „народоправної України”, то тим вони обовязково забезпечили себе проти диктатури.

Це ніщо інше, тільки політичний забобон. Подібно деякі люди думають, що коли вони пошкробають себе заячою лапкою попід бороду, то тим уникнуть небезпеки.

НЕ В ФОРМІ ДІЛО.

Тимчасом слово „народоправний” само по собі ще нічогісінько не означає. А ті люди, що довкола того слова зводять нераз пристрасні дискусії, є подібні часами до тих негрів, що сваряться, котра заяча лапка охороняє людей краще від нещастя.

На життя треба дивитися з динамічного боку. Тоді щойно воно стане зрозумілим. Життя це вічний рух. Хвилево даний рух може прийняти одну зверхню форму, або другу. Але зміст під цею формою буде вічно змінятися. В демократії, крім свободолюбних, можуть бути теж диктаторські течії. Деколи вони набирають такої сили, що з назви „демократія”, яка формально їх очолює, не лишається нічого крім звуку. Бувало в історії і таке, що в нутрі диктатур пробуджувались демократичні течії і діяли в ній, хоч формально очолювала їх диктатура. Таке сталось майже зо всіми середньовічними монархіями.

ДИНАМІЧНИЙ БІК.

Замісць сміятися з суспільних динамік, краще зачати підходити до життя з динамічного боку і в тому дусі виховувати маси: ніяка форма, ніяке слово, ніякий технічний вираз не забезпечує людям такого чи іншого суспільного устрою. Це від самих людей залежить, який цей устрій. Він може бути формально „народоправним”, чи „демократичним”, а в нутрі можуть загніздитись деспотичні скорпіони, які можуть керувати справами так, як їм вигідно, а не так, як нарід хоче. Також він може бути формально диктаторським, а в дійсности може пильно прислухуватись до задушевних бажань загалу. Вкінці він може бути диктаторським, або демократичним, формою і змістом. Але це все не залежить від слова, не від „заячої лапки”, тільки від тої свідомої волевої напруги, з якою широкий загал відноситься до своїх суспільних устроїв.

Пані САРА ДЕЛАНО РУЗВЕЛТ,
мати президента Злучених Держав.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ДЖЕРЗІ СИТІ, Н. ДЖ.

Орґанізаційні збори.

Дня 7. квітня ц. р. відбулись орґанізаційні збори всіх відділів У. Н. Союзу нашої місцевости. Зборами проводив п. В. Ґіль, а секретарював В. Юрків. Предсідник пояснив ціль зборів і представив присутнім двох гостей: головного рек. секретаря У. Н. С., п. Д. Галичина, й окружного орґанізатора п. П. Гринькевича. Потім попросив п. Галичина до слова.

Пан Галичин привитав присутніх і почав викладати про У. Н. Союз, доказуючи числами його фінансову силу та користі, що випливають із його грамот. Дальше говорив п. Галичин, щоби подбати про зміцнення відділів, а головно, щоб вписувати молодь у члени, бо старша іміґрація відходить від нас, а їх місця лишаються незаступлені. Тут треба доложити більше хотіння до праці.

Нашим обовязком є подбати про це і доложити всіх старань, щоби придбати молодих членів у ряди У. Н. Союзу. Добре було би вибрати Союзовий Центр. Комітет, який мав би більше сили, ніж поодинокі відділи. Він уладжував би спільно Союзові дні, орґанізував би при комітеті спортові дружини, заохочував і підпомагав їм у потребі, а певно робота пішлаб повним ходом у користь У. Н. Союзу й української нації.

Другий бесідник, п. Гринькевич, з довголітньою асекураційною практикою, пояснив, як люди легко падають жертвою, не розуміючи вартости чужих асекураційних поліс. Щоб цьому запобігти, п. Гринькевич сказав, що радо піде з кождим секретарем, чи іншим урядником по хатах, де живуть українці і вияснить їм вартість полиси рідною мовою, без обману, і впише в члени У. Н. Союзу.

Потім інтересовані ставили запити, на що діставали вичерпні відповіді. Як також інтересовані давали запити про Український Конґрес, на що п. Галичин пояснив, які кроки вже пороблено; дальші пояснення будуть в українських часописах, казав він. Предсідник, п. Ґіль, перед закриттям зборів взивав усіх членів, щоб наші збори принесли добру користь у біжучому році для У. Н. Союзу. На внесок членів предсідник закрив збори і побажав усім доброго успіху.

В. Юрків, секр. зборів.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Культурне пошанування.

Коли вдається нам влаштувати якесь дійсно добре й культурне діло, то лекше писати про нього, бо не треба нагинати правди, щоб усім „догодити”, а можна писати зо щирого переконання. Таке можна сказати про Шевченкове Свято, що відбулося в „Карпатія Галі” 10. березня, влаштоване Центральним Комітетом Українських Національних Орґанізацій міста Ню Йорку.

Український Хор (при укр. кат. церкві св. Юра), під проводом п. Т. Онуфрика, виступав тричі з добірною програмою, розпочинаючи „Заповітом” Шевченка (муз. К. Стеценка), та Олеся „Живи, Україно” (муз. М. О. Гайворонського). Були композиції давніх композиторів, а закінчено хорові виступи народньою піснею „Уже літ зо двісті” (муз. Ол. Кошиця). Про цей хор можна тепер сказати, що він за кожним разом не тільки більший числом, але й щораз солідніший щодо виконання. Він, враз з диригентом, збирав рясні, дійсно заслужені оплески, бо співав дійсно добре. Слідне було вишколення хору. І ще одна заввага: хористи поводили себе дуже гарно не тільки на сцені, але й поза сценою. Були на галі й прислухувалися з увагою виконанню інших точок.

Осип Труш віддеклямував Шевченка „Іван Підкова” зо зрозумінням. Молода сопраністка Стефанія Тураш виявила у співі, що має гарний, дзвінкий і сильний голос і сценічну відвагу. Тільки треба придержуватись у співі точно композиції, а так не було з „Веснівкою”. Відомий наш артист Петро Ординський відспівав могутні „Ой, чого ти почорніло” та „Ой Дніпре” з глибоким відчуттям, неначе нагадуючи, що знову рідна земля кровю полита. Акомпаніямент, як у тій точці програми, так і в інших, був у вправних руках панни Віри Стеткевич. Інж. В. Семенина передав англійською мовою дещо з життя і творчости Шевченка, враз зо своїм перекладом деяких віршів. Д-р Л. Мишута виголосив реферат на тему „Шевченко в совєтській неволі”. Свято закінчено гимном „Ще не вмерла Україна”. Ввесь час був повний спокій і порядок на ґалі. Не було перерв і програма пройшла скоро й гладко. Усе те надавало концертові святочного настрою.

ЙОНҐСТАВН, О.

Вибрано делеґатів на конґрес.

Наш місцевий громадянський клюб вибрав на своїх зборах двох делеґатів на український конґрес до Вашинґтону. Тими делеґатами є: Іван Павловський і Микола Волинчак. Водночас Клюб закликає всі інші місцеві українські орґанізації, щоб вони вибрали своїх делеґатів на згаданий конґрес і в той спосіб причинились до його морального успіху. Бо довгий час ми чекали на такий конґрес, а тепер, коли остаточно стоїмо перед ним, ми повинні як слід його перевести. Може ті світові потуги, які рішають про ріжні справи в Европ, чи будуть рішати під закінчення війни, остаточно вчують і наш голос та дадуть українському народові те, що йому правно належиться.

В нашій громаді відбувся 7 квітня ц. р. „вечір сміху”. На тім вечорі справді було багато гумору і сміху, і люди, трохи для переміни, посміялись. Були цікаві монольоґи, одноактові сцени, жарти і т. п. Всі актори, що виступали на тім вечорі сміху, вивязалися знаменито зо своїх роль і розсмішили публику до сліз. Деякі эпосеред публики висказували бажання, щоб такі „вечорі сміху” відбувались більше.

Поміж актами промовляли до розбавленої публики деякі місцеві політики, що в надходячих виборах кандидують на ріжні уряди.

ЗА УРЯД КЛЮБУ:
Іван Павловський, гол.;
Теодор Періг, касієр;
Теодор Фецик, секр.

ЕЛІЗАБЕТ, Н. ДЖ.

Збори Центрального Комітету.

Річні збори Центрального Комітету У. Н. С. відбулися 2-го лютого ц. р. в салі У. Н. Дому. Збори відкрив предсідник Комітету, М. Ґаліновичі, і попросив делеґатів та делеґаток, щоб вибрали собі голову до переведення річних зборів. Одноголосно вибрано Івана Клока, який, подякувавши за довіря, почав покликати урядників Комітету до річних звітів. Наперед здавав звіт предсдник М. Ґалінович і сказав, що за минулий рік старався робити таку працю, яка булаб корисна для української суспільности. Його працю приявні нагородили повстанням з місць і дали йому одноголосно вотум довіря. Фінансовий секретар В. Вітушинський відчитував позиції з фінансових книжок, приходи і розходи з кожного підприємства. Скарбник. П. Сташко у своїм звідомленні заявив, що його книговодство годиться з позиціями, відчитаними фінансовим секретарем. Загального приходу в цілім році було $788.77. Розходу було $738.91. Той розхід — це суми, які переслано через Обєднання на ріжні народні цілі. Осталося в касі $49.86. Рекордова секретарка, панна Матлаґа, здала дуже гарно свій звіт, за що також дістала одноголосно вотум довіря. Контрольна комісія звіту не здавала, бо була занята того дня іншою працею.

Приступлено до вибору уряду на наступний рік. Через акламацію вибрано екзекутиву Ц.К.У.Н.О. ту саму, що була попереднього року: предсідник М. Ґалінович, фін. секр. В. Вітушинський, рек. секр. панна А. Матлаґа, скарбник П. Сташко; заступники голови: Я. Лещак і пані Качуряк; контрольори: пані А. Ґенеґа, С. Моґила, С. Каша. Делеґат на всеукраїнський конґрес П. Сташко; делеґати до стейтової орґанізації: С Каша, К. Лиса.

Цього року, як звичайно, від Цент. Комітету ходили колядувати. Помагали нам члени Клюбу танцюристів. Заколядовано $106.25. Гроші призначено на такі цілі: визвольна боротьба $30, інформаційне Бюро у Вашинґтоні $30, орґанізаційний фонд Центральної Управи ОДВУ $15, друкарня ОДВУ $10, дар з нагоди всеукааїнського конґресу $10, піддержка клюбові танцюристів $5, заплата авта, що їздило по коляді, $1.50. Осталося в касі $4.75.

Коляду зложили: М. Сухорський $3; по $2: дочки України, Р. Слободян, П. Сташко, С. Каша, К. Качуряк, І. Кіцюк, Г. Вілінський, А. Миськів, В. Сас; по $1: І. Ґенеґа, М. Гринищак, М. Вовчко, М. Райхіль, С. Солтицький, Т. Горинь, А. Брода, М. Киремида, І. Кузьо, Я. Лещак, М. Безкоровайний, Ю. Петришин, Ю. Пятковський, Ю. Донуґан, І. Вовканин, Н. Богдан, І. Пілат, В. Вітушинський, М. Моґила, В. Федчишин, С. Задорецький, М. Задорецький, М. Ґалінович, І. Клок, С. Моґила, Г. Кінащук, Т. Чечіль, І. Рой, К. Пілат, М. Грабар, А. Отар, Г. Моґила, Й. Маруньчак, А. Адух, М. Костишин, П. Ільків, А. Фортуна, О. Семен, Д. Сушко, родина Бабич, Т. Бутинець, Д. Фортуна, І. Андрусечко, О. Федірко, К. Ковальчук, М. Бохна, О. Пасічник, С. Пограничний, Л. Малафій, С. Лащук, О. Наґірний, І. Воробель, М. Ґенеґа, В. Ґереґа, Т. Луняк, В. Ґрабовський, А. Смит, А. Поливчак, В. Кардаш, Ю. Гвіздь, І. Галущак, М. Корнас, Т. Щерба, В. Меґло, М. Костів, С. Ґенеґа, Г. Ґерета, Ю. Карґичак, Стиранка, І. Кругляк, Т. Рабин, М. Маркович, Т. Кобрин, М. Кобрин, А. Ґандович, В. Буката, М. Ялдовський, М. Романович; по 50 ц.: Е. Мамчок, Г. Коцур, Ю. Родзиняк, Е. Тиличка, Г. Богданович, К. Возняк, С. Кузьмінська, В. Яворський, І. Коритко, Т. Ґенеґа, М. Борбеляк, С. Яцків, Паранюк, Сенів, Т. Воробель.

В. Вітушинський, фін. секр.

КАМПАНІЯ ДЛЯ ДІТЕЙ.
Президент Рузвелт приймає в Білому Домі оригінальний образ, з котрого будуть зроблені наліпки для кампанії Дитячого Хрестоносного Походу Для Дітей. Президент сидить при столі, коло нього діти з дитячого комітету, а направо стоїть маляр Нормен Роквел, що намалював образ.

ПІЗНАЙМО ЛЮДЕЙ!
ІВАН ЧЕРНЯВА
у своїй повісті під наг.:
ЛЮДИ З ЧОРНИМ ПІДНЕБІННЯМ
змальовує дотепно й живо два роди людей нашого середовища: людей, що все своє життя посвятили незавидній карієрі; і людей, що суть і красу життя вичули в молодечому змаганні, безупинній натузі й вічному русі.
Ціна 40 центів.
Замовляйте:
“Svoboda”
P. O. BOX 346
JERSEY CITY, N. J.

Залежить від перегонів.

Власник банку, прийшовши до офісу, замітив, що нема головного книговода.

— Де він подівся? — питає.

— Пішов на перегони.

— Як? В урядовій годині? Таж я йому виразно казав нині обовязково закінчити книги й зробити білянс, бо прийде авдитор.

— Це саме і він казав, що зробить білянс, коли йому пощастить па перегонах...

УКРАЇНСЬКІ НАРОДНІ КАЗКИ
Це вибір найкращих українських казок зо славної збірки українського збирача народньої творчости
ІВАНА РУДЧЕНКА
Має отсі перлини української казочної літератури:
1. Рись-мати
2. Брат і сестра в лісі
3. Попович Ясат
4. Летючий корабель
5. Царівна-жаба
6. Про царенка Івана та чортову дочку.
7. Убогий та багатий і дівка-чорнявка
8. Безщасний Данило й розумна жінка
9. Правда та Неправда
10. Гордий цар

Зо 42 ілюстраціями артиста Юрія Магалевського.
ЦІНА 50 ЦЕНТІВ.
"SVOBODA,"
83 GRAND ST., (P. O. BOX 346), JERSEY CITY, N. J.

СВЯТОЧНІ ЗАКУПИ
ШИНКИ, КОВБАСИ
Й ІНШИХ ВУДЖЕНИН
РОБІТЬ
В ЗНАНІЙ ФІРМІ
П. СТАСЮКА

ПОПУЛЯРНІСТЬ ФІРМИ МІЖ СВОЇМИ Й ЧУЖИМИ
ПОВНЕ ВДОВОЛЕННЯ ЇЇ ПОКУПЦІВ,
ЇЇ ПОСТІЙНИЙ ЗРІСТ ЧЕРЕЗ 19 ЛІТ
У ТОМУ САМОМУ БЛОКУ ГОВОРЯТЬ САМІ ЗА СЕБЕ

МАЄМО НА СКЛАДІ ІМПОРТОВАНІ ШИНКИ Й ІНШІ
ВУДЖЕНИНИ З КІЛЬКОХ ЕВРОПЕЙСЬКИХ КРАЇВ.

ГОЛОВНИЙ СКЛЕП І ФАБРИКА
П. СТАСЮКА:
124 First Avenue,
New York City

ФІЛІЇ П. СТАСЮКА:
628-5th Avenue (між 17 і 18 вул.)
Brooklyn, N. Y.
121 Nassau Avenue (Greenpoint)
Brooklyn, N. Y.

ПОЧУВАЄТЕ СЕБЕ РОЗБИТІ...З БОЛЕМ ГОЛОВИ...БЕЗ ЖИТТЯ?

ЯКЩО тяжкі страви, переїдження здержать вам перечищення кишок...приносять докучливий газ, поганий подих, жовчність і здуте почуття запору...жуйте FEEN-A-MINT, приємну розвільняючу жвачку. Смакує знаменито. Помагає прочищенню кишок легко й приємно. Ділає лагідно, але певно і дає вам знову пожадану полекшу та нормальну радість життя. Ціла родина любить дешеву FEEN-A-MINT, як дозрілі, так і діти. Міліони полягають на FEEN-A-MINT. Дістаньте FEEN-A-MINT іще сьогодня. Запамятайте цю коробку.

10¢

Найвища температура, котрої вживається в хемії, є коло 6,000 ступнів Фаренгайта, а вона наступає, коли ацетилен спалюється в кисні.

А. П.

ДВІ СТОЛИЦІ СТАРИНИ

Рим і Олександія — осередки давньої величи і культури.

За одну з перших величавих столиць старинного світу вважають місто Олександрію, що її оснував Олександер Великий у четвертому столітті перед Христом. Олександрія швидко стала метрополією й залишилася нею на довгі століття, і то навіть ще й у часах величи Риму. Цікаво описує життя давньої Олександрії наша письменниця Наталена Королева в своїй повісті „Сон тіни''. Додаймож і ми кілька рисок до такого опису, та з іншого — мовляв — кінця.

Старинна Олександрія нагадувала собою чимало сучасних світових центрів. Ріжними дорогами простували до неї каравани з товаром, а купці — власники караван — заїздили до тамошніх численних „готелів''. На майданах і вулицях було повно реміснилих складів усякої бранжі. Самі ремісники єдналися в цехах. Численні банки з Центральним Банком Олександрії в проводі успраивювали або обманювали незвичайно скомпліковані грошеві ґешефти олександрівців. Повставали картелі, владжувано світові вистави. В пристані стояли судна ріжних конкуренційних фірм. Фірми ті конкурували між собою м. ін. також і щодо величини кораблів: були прим. уже тоді кораблі, що мали 900 людей залоги. Також і щодо будови Олександрія нагадувалая сучасні центри: вулиці йшли просто, довгі-довжезні; денеде переходили через міські плянтації імпозантних розмірів. Над морем на островику стояла славна олександрійська морська ліхтарня, висоти 160 метрів, отже вища від нюйорської ліхтарні „Статуї Свободи" яка має всього 93 м. — Олександрія мала вже тоді славну державну бібліотеку, що начислювала 700 тисяч звоїв.

Другий визначний центр старини — це Рим. Столиця римської імперії мала за часів Августа яких півтора міліона мешканців, розльокованих головно в величезних чиншевих касарнях, званих інзуле (острови). В противенстві до широкої Олександрії Рим у 74 році містився на всього 20 квадратових кільометрах. Через те повстала в Римі величезна ґрунтова спекуляція, голод на помешкання й очевидно велика дорожнеча чиншів. Доми будовано якнайвищі й уже тоді були в Римі восьмиповерхові камениці. Ширина вулиць мала всього 3—5 метрів, а самі інзулє ставили спекулянти зо злого матеірялу й несолідно. Не диво, що в тодішній літературі часто стрічаємо нарікання на цю тему. Один римлянин прим. згадує в своїх писаннях про нуждаря, що мусів перейти аж 200 сходів, щоб дійти до своєї кімнатки. А тодішні сходи в інзулях не були такі вигідні, як тепер.

За Августа Рим мав дві тисячі віль; зате чиншевих домів було аж 40 тисяч. Крім тої житлової біди Рим мав і інші речі, подібні як і наші сучасні великі столиці: банки і біржу, каналізацію й водопроводи, клюби до гри, боксерські метчі, муринські танці і т. п. заразу. „Забавовий промисл" Риму був величавий; ще й досі подивляють кольосальні руїни Колізею, що були наче центром тодішніх ігрищ.

Техніка римських водопроводів стояла дуже високо. Воду спроваджували з джерел зпоза міста; частину води підземними рурами, частину надземними акведуктами. Води було надміру й щоденно в численних купальнях купалися тосячі людей. А такі купальні займали нераз простір малих дільниць міста. Крім того місто доставляло воду безплатно до приватних домів. Водопроводи були такі тривкі, що недавно в Помпеях по 2 тисячах літ удалося технікам пустити в рух тодішні скомпліковані водотяги.

Славні були також римські шляхи. Римські будівничі робили їх солідно, на віки вічні. Наверхня дороги „Вія Аппія" прим. складається з базальтових плит, так тісно споєних зо собою, що вони перетривали в майже доброму стані аж до наших часів, то значить коло 2,000 літ.

А проте ввесь цей розвиток техніки не перешкодив упадкові Риму. Бо не техніка, не цивілізація становить силу держав, а моральний хребет людей, що їх замешкують.

Д-Р С. ЧЕРНОВ

- Гострі й хронічні недуги чоловіків і жінок — Шкіра й кров.
- Аналіза крови для подружого свідоцтва.
- Гемороїди й жиляки лікується без операції.

223 SECOND AVE., cor. 14th ST., NEW YORK CITY. Room 14.
GRamercy 7-7697
Офісові години: 10—8; неділя 11—2.
Жінка-доктор до обслуги.
X & Флюроскоп. — Екзамінація $2.00.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

✝

Дня 8. квітня 1940. року помер у Сеймор, Конн., по однорічній недузі довголітній член від. 18. У. Н. Союзу,

СІМЕОН ВІТЯК.

Покійний родився 3. березня 1882. року, в місті Солотвині, пов. Новий Санч, Галичина, Україна. До У. Н. Союзу приступив 12. червня 1908. року.

Оставив жену Анастасію, одну дочку і 4 сини; з них два сини жонаті, дочка і 2 сини самотні. Оставив теж брата Йосифа і шваґра.

Похорон відбувся в середу, 10. квітня.

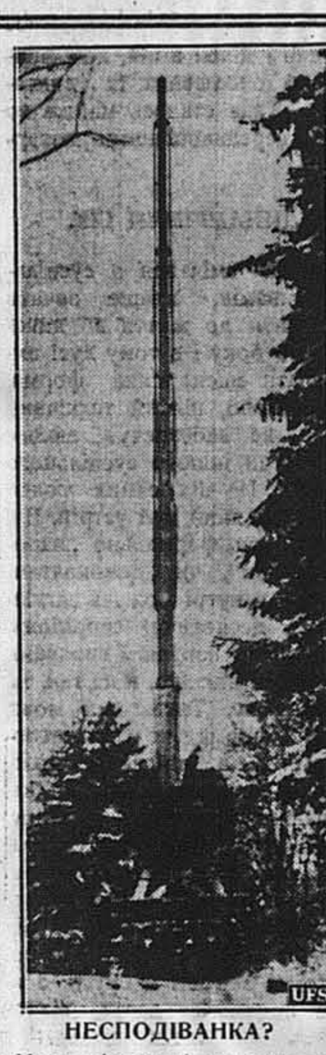
Вічна Йому память!

Йосиф Ґлюз, секр.

ФРАНЦУЗЬКІ ТЕХНІКИ ПРИБУЛИ ДО КАНАДИ

З Монтреалу доносять, що дня 27. березня прибули до фабричного міста Сорель у Квебеку 8 французьких техніків по виробі зброї. Вони будуть наглядати над вирібництвом пальної зброї для воєнних потреб, а головно гармат. У Франції вони наглядали над вирібництвом зброї в фабриках Шнайдера і Крезота.

В Канаді залишаться ті техніки два роки.

НЕСПОДІВАНКА?

Нова німецька гармата, що може бути тою таємничою зброєю, якою німці віддавна вже страшать аліянтів.

Як показує світлина, вона незвичайно довга, отже мабуть стріляє на велику віддаль.

НАЙДУТЬ ЗАНЯТТЯ

Вдовець пошукує старшої дівчини або вдовиці, котра має свою фарму й дім, в якім стейті то не було би. Йому 40 років, має два сини, одному 8 років, другому 6½ року. Пошукує людини доброго характеру, котра могла би і хотіла би совісно виховувати дітей, котрі уже ходять до школи. Він управляє моторами, виробляє усякий сичужний сир та масло і навіть має усю машинерію й приладдя до того. Усе виплачене. Голоситися можуть також такі, що жиють по містах, а мають охоту купити фарму або заложити ресторант у місті. Листи прошу слати на адресу: 93-4

С—ВДОВЕЦЬ, c/o SVOBODA,
P. O. Box 346, Jersey City, N. J.

ВЗОРИ КАНВА, НИТКИ ДО ВИШИВАННЯ D. M. C. І СТЕМПЛЬОВАНІ РІЧИ.
UKRAINIAN BAZAAR,
170 E. 4th ST., NEW YORK, N. Y.

Д-Р ЮРІЙ АНДРЕЙКО
УКРАЇНСЬКИЙ ЛІКАР,
ХІРУРГ І АКУШЕР
321 E. 18th STREET,
between 1st and 2nd Avenues,
NEW YORK, N. Y.
Tel. GRAMERCY 5-2410.
Урядові години: рано від 10 до 12. Ввечір від 6 до 8, а в неділі рано від 10 до 12.

SAMUEL P. KANAI
Український
ПОГРЕБНИК
Цілий похорон навіть за $150
433 State St.,
PERTH AMBOY, N.J.
Phone: P. A. 4-4646

ФІЛЯДЕЛЬФІЯ І ОКОЛИЦЯ
ІВАН ГАСИН
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
3948 N. SMEDLEY STREET,
SAGamore 3563 PHILA., PA.

МИРОН ЛИТВИН
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
Без ріжниці як далеко поза Нюарком. Врazi потреби телефонуйте до нас. Обслуга щира і чесна. — Office:
383 MORRIS AVENUE,
cor. Springfield Ave.
NEWARK, N. J.
Phone: Essex 3-5347

ІВАН БУНЬКО
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК
заряджує погребами по ціні так низькій як $150.
Обслуга найкраща.

JOHN BUNKO
Licensed Undertaker & Embalmer
437 E. 5th ST., NEW YORK CITY.
Dignified funerals as low as $150.
Telephone: GRamercy 7-7661.

ПЕТРО ЯРЕМА
УКРАЇНСЬКИЙ ПОГРЕБНИК

ЗАНИМАЄСЬ ПОХОРОНАМИ В BRONX, BROOKLYN, NEW YORK І ОКОЛИЦЯХ
129 E. 7th STREET,
NEW YORK, N. Y.
Tel.: Orchard 4-2568
BRANCH OFFICE & CHAPEL:
707 PROSPECT AVENUE,
(cor. E. 155 St.), BRONX, N. Y.
Tel. Melrose 5-6577

ТАРЗАН І ВОГНІ ТОРУ

(145)

Тарзан належав до тих людей, що не вступаються з поля бою навіть тоді, коли справа виглядала безнадійно. Хоч тепер сильний відділ торського війська стояв перед палатою і силою перевищав їх у пятьдесятеро, Тарзан рішив попробувати щастя і штучно здобути палату. Там жеж була Джeнета, без якої вони не могли втікати.

Він ту „штуку" вияснив своїм товаришам. Вона полягала на тому, щоб удати, начебто вони налякались війська і відступають. Тимчасом напасти на військо ззаду. Вони всі відскочили на боки. Та в тім вони завважили якесь збентеження серед торців. Останні почали розділятись на дві частини. Невже вони вдгадали їх плян?

Одна частина торців у якімсь дивнім поспіху почала кудись відходити. Тарзан дивився на це і хоч мав здогад, не говорив про це нікому. „Підійди ближче до них і вивідай, куди вони йдуть", звелів він Калюкові. Калюк побіг вулицею в той бік, куди помашерувала частина торської армії. Скоро він вернувся з доброю новиною.

„Раторці атакують місто!" — сповістив він радісно Тарзанові. Пері з радости мало не вискочив зо шкіри. „Добряга, Дарно! Молодець Юкат!" — викрикував радісно Пері. Але, хоч ця новина була дуже приємна також для Тарзана, він зберіг рівновагу. „Вони не дістануться до середини, хіба ми відкриємо їм брами", сказав він.